

É R D I I R K A

IRODALMI-
KULTURÁLIS
FOLYÓIRAT

XII. évf. 2022/3.
SZEPTEMBER
500 Ft

Baka Györgyi

Várlak téged

A megelevenülő szél
szívembe sodorja
a hajnali harangszót.

Testem szomjúságtól
megrepedt földként
sóvárog fényed után.

Várlak téged.

Mikor még semmi
mélységek nem voltak,
te már láttál engem,
mielőtt a mezők lettek,
te már virágoztál.

A beléd simuló alázat
kikel, miként a fű.

Fészked lehetnék!

Leheletemmel
etetnélek, mint édes
égi madarat,
ki szabadon szárnyal
megnyílt tereimben.

Bújok előled

játszi könnyedséggel
rezgő lombok alá,
árok mélyébe, kerítés tövébe,
gyermeki énem átsüt a résen.

Találj rám!

Berke Gyöngyi

Utolsó szerenád

Sárguló avar
bús mosolya ébreszt,
szállongva, halkan
üzen felém.

Keserű-édesen
suttogja csendben:
múlik a szerelem,
közel a tél.

Barnuló avar
a földön henyel,
komoran recsegi:
itt van a vég.
Őszülő fának
kopasz már
majdnem minden ága,
csak néhány vöröslő,
magányos levél
ad még szerenádot.

Cettler Gertrúd

Ez is van

holdfényévre áthatóan álmatag ábrándok
kergetőznek az égiekkel kergén
szívem soha többé nem lesz már zarándok
kiadta megfásult otthonát
könnyített terhén;
békét lelt ott
hol nem is sejtette volna
egyre több és több lesz számára a biztosak
mondandója;
titokzatos esti kacsintások
bolyhosan bársonyos színekavalkádban szendergő
felhőpamacsok
mondjátok csak el mindenkinek
miért vagytok még ébren
s vajon még miért nem alszotok...?

Fazekas Major Gizella

Kányádi Sándornak

Halálának emlékére

Kedves földim, mind elmegyünk,
e földön csak emlék leszünk.
Úgy éltél, mint dacos fenyő,
mint gyökér, mely a mélyből jó.

Mint szálfá, mely kettétör,
s újra éled a gyökérből.
Kedves földim, mind elmegyünk,
Isten visszaveszi lelkünk.

Egy korszaknak gyermekei,
kikből már alig maradtak,
fent a mennyben megtalálnak,
hisz ők ott már együtt vannak.

Kedves földim, Isten veled,
békében nyugodjon lelked!
Körömverset írsz a mennybe,
emléked fennmarad örökre.

Gani Zsuzsanna

Erdő álma

Álmodik az erdő óvó szeretetről,
nyugalmas fészekről, gondtalan életről.

Álmodik az erdő édes szerelemről,
szép melódiáról, egy álomvilágról.

Közben törzse vásik, a szű meg csak mászik,
álmodik, álmodik, égis fohászkodik.

Rajta ül a magány, elfolyik a hangján,
élet jön, s távozik, semmi se változik.

Kádár Tibor

Beképzelt macsóknak

*„Derék asszonyt kicsoda találhat?
Mert annak ára sokkal felülhaladja
Az igazgyöngyöket!”
Péld.31.10.*

Az a hím, mely először böfögte fel,
Hogy a férfi a „Teremtés Koronája”,
Nem ismert még sohasem igazi NŐT,
sem ASSZONYT,

Értelme még azt sem fogta fel,
Hogy ANYA nélkül ő sem lenne földi ember!

A hozzá hasonló torzak mérgezik az emberi lelket,
Irtják esztelenül az erdőt, szennyezik a folyót.

Telhetetlenségükben szemük
nem nyílik földi Csodákra,
Céljuk a féktelen birtoklás hajszolása,
Mely egyenesen vezet végzetre és tragédiára.

Ha egy gyönyörű NŐ láttán csak közönséges vágy
önti el a lelked,
Csak kődarab vagy, mi semmit sem érez!
Még állat sem, kit legalább utódlás hajt nőstényéhez,
Nem tudod, hogyan és mi végre születél,
Nem sok közöd van az Emberiséghez.

Ha még sohasem ébredtél Napsugaras Reggel,
Az Imádott NŐT átölelve álm-boldogan,
Ha csak mohó szexuális érzés bújlik meg vágyaid
mögött,

Fogalmad sincs, mi a különbség Áhítat, Szerelem
És a lélekben kiábrándító kielégülés között!

Ha egy copfos, csacsogó, bájos kisleányban,
Kinek szeme csillogó Szépség és Értelm,
Nem látod meg már a Ragyogó, felnőtt Asszonyt,
Ki előtt a férfi csak hódolattal állhat,
Hiába szültek a Világra, emberként senki se láthat!

Te ostoba hím! Ha még sose buggyant ki szemedből
a könny
Alvó, szuszogó Gyermeked láttán, kit NŐ szült és
nem te!
Míg Porontyod kérdése nem ért el: „ez miért van,
Apa?”,
Életed bambán, tompán csordogált, igaz célt soha-
sem kapott,
Keserves kínok között ér a felismerés: „Minden
hiába volt!”

És a lelked (ha van egyáltalán) majd kiégve zokogja
el,
Hogy értelmetlenül tapostad a Föld porát,
Elveszett lény vagy, kire még az „ember” szó sem
illik,
Szánalom nélkül szállsz a sírba, könnyet utánad
senki sem áld.

Tanulság:
A KORONA A NŐ FEJÉRE ILLIK INKÁBB!

Kerepesi Igor

Maradok?

Vonz a messzi, másik élet,
Vonz a sok-sok mesés táj,
Vonz a tenger végtelenje,
S vonz az örök női báj,
Kísért egy más lét reménye,
Kísért sok-sok álmkép,
S az lök tőled távol, ami
Hívott, fűzött rég feléd.

S szívem ugyan messze vágyik,
Mozdulatlan maradok,
Magam lenni újra, mint rég:
Többé már én nem tudok,
Pedig hív a kaland vágya,
S mégis cellám kulcsa zár,
Hisz elmenni nem bírok, de

Maradni sem tudok már.
Kell a béke s kényelem, mit
Jelenléted hozott meg,
(S nem tudom, hogy mit tennék,
Ha egyszer elveszítelek),
De érzem, van egy másik En is,
Más, ki lenni akarok,
S ki csak akkor bú elő,
Ha újra magam maradok.

Mert szavaim elapadtak,
Amióta velem vagy,
S félek is, hogy így fordítok
Hátat majd a világnak,
Szeretsz engem, s úgy illene,
Én is úgy szeresselek,
Félek mégis, mert úgy érzem,
Fájni fogok még neked.

Fájni, merthogy menni vágyom,
S mégsem tudok menni még,
Bennem félsz és „mi lesz”-kétely
Forró-bántó tüze ég,
Menekülnék, de nincs hová,
Bátorságom múlté már,
S ha maradnék, nem tudom, hogy
Öröm avagy kétség vár?

Kissné Matkó Gabriella

Egy dallamfoszlány

Egy dallamfoszlány,
s máris hangszerbe zárjuk
az ég himnuszát.

Egy zengő kórus
éteri hangokat csal
elő, s mi máris írjuk
hozzá a kottát.

Kezdjünk zenélni,
s test-hangszerünk átrepít
téren és időn,

Mert a bennünk
zengő, dobogó lüktetés
csak egy átlépés a jövőn!

Kósa Márta

Nyári emlék

Nyári emlék lesz a pillanat
hajnali hajó ragyog
s a part alatt
hangosan viaskodó madarak
rebbentik szét éjszakánk sötét köpönyegét
hal csobban
fáradt szomorú rózsák ingadoznak
napkeltére sóvárgó napraforgók
hamarosan majd vígan ragyognak
foltozott a pillanat
várok
s
távoli csillagokat bolygókat csodálok
sorakoznak az ég peremén
élet éled és remény.

Felébredtem s futás
folytatódjék az álmodás
kopott papucs és álmos pizsama
sietek
hamar nyári emlékké szelídül a ma
komor hévvel érkezik a nap
felfal apró virágot s lágyszárú bokrokat
szélforgóm csalfán kering
felhőkkel telik az ég megint

ígérnek hűsítő cseppeket
langyos esőre áhít a kert
utolsó harmatcsepp remeg
szirmok a porban
szívem sajdul
színük mily gyorsan halkul
esőt kívánok álmosat szelídet

kortyoljunk együtt selymes cseppeket
hűsítő érintés a vállamon
újra s újra érezni akarom
nyargal a szél
eper hullik a fübe
fekete és édes
idilli nyári kép ez
víz csillan
fényfodor parádé nyári hajnalon
emlékül a percet magamba karcolom.

Kreischer Nelly

Furcsa nap volt

Ma mindenből te áradtál körém.
Mikor októberi napsugár csillant
a szállingózó rőtbarna levélen,
szemed sugara villant pillanatra.
A betonjárdán koppanó dió
régieid lépteid neszt kopogta.
Az esőcseppet pofozó őszi szél
beletörődés másíthatatlanba.

Krúdyra emlékeztünk, de a koszorúk
emlékim fölött tornyosultak.
Mikor vörösborral koccintottunk,
régieid pohárcsendülések voltak.
Fájón törtek múlt mélyéből elő.
Negyven év előtti csókjaink
a Sándor-lépcsőn, ma dermedten
a hűlő alkonyatba hulltak.
Felidézett, tört emlék-szilánkok
száraz gesztenyelevelek közé bújtak.

Mentem, és te mindenütt ott velem,
kavicsban, fényben, gondolatban.
Kapaszkodtál a képzelte szalmaszálba,
pedig már régen messze voltam.
Vajon mi történhetett ma veled,
hogy átáradtál a végtelen téren,
beborítottál, megfogtad kezem.
Sétáltunk a Tabánban úgy, mint régen.

Krisztbaum Mihály

Aligvári

Aligvári dűlön
ülök a küszöbön,
és kémlelem az eget,
mely felhőket, mint sárkányt ereget.

Szél lengeti a fákat,
a naplemente vörösre festi a tájat.

E természet közelsége jó,
és Aligváriban megfogható.

A nyugalom tengere ez itt,
nem hasonlíthatok ehhez semmit.

Madarak fütyülnek e tájon,
vadak élnek meg mókások az ágon.
Fácánok ballagnak át a szántáson,
ékes tollaikat látom.

Seregélyek hada repked ide-oda,
egy őzike a telken
durcás, mert felfedeztem.

És most látok egy rókát,
amint rámnéz, és nem tudom az okát.
De nekem ez tetszik.

El se tudom képzelni,
hogyan tudnék máshol élni.
Ez a hely, mely engem elvisel,
érzékeimmel játszik,
itt maradok végleg, úgy látszik.

Ludwig Géza

Mint rozsdás szög

Tévelygő száz és százezernyi gondolat,
mint rozsdás szög, az úton hever szerteszét,
amin oly sokszor bakancs nélkül menni kell
és lábujjhegyen, ha féltjük lépteink nesztét.

Vérző lábbal tova osonva, hallgatag,
ha kintől eltorzult mosollyal szögbe lép
a láb,
alább

nem adva méltósággal szövött sorsokat –
s van-é, ki felszedné az út minden szögét?

Lukács Mária

Szeli a tengert egy fehér vitorlás

rajként madarak csillannak árbócán
a türkizpompában minden elveszhet
lemenőben a nap még visszapillantok
a horizontot pásztázza szemem
látnám-e magam a hús habokban
szívem nem tudná megmondani
a tarajos hullámok szép temetők lehetnek
inkább egy poros utat kell végigjárni
a széllel karöltve ki elviszi
minden letaposott porszemét odaát túlra
egymás nyomát elérjük
kikövezett lesz a végén az út
a tiszta lelkek várószobájába
lépni lehet könnyedén
a szív addigra már elfárad
és leteszi lantját a szél
nem korbácsol több vihart
nem fúj több homokszemet
nem kell letörölni
csak az utánunk érkezők könnycseppjeit

Magyar András

BÉKE-dal

Megsebesült egy fehér galamb szárnya.
Hiába szállna.
Pehelytollaira piros vér csepeg.
Vergődve csapkod, párja hazavárja,
s nincs, aki szánja.
Újra célba veszik gyilkos fegyverek.

Több sebből vérzel, Földünk s Európa,
már évek óta.
Széles lánctalpak szántják a földedet.
A gyűlölet magjait szerteszórva,
e durva korba,
gyilkos termést hoz a bosszú s rettenet.

Megcsonkított testek, kiégett házak,
tető-csontvázak,
kihalt falvak és lerombolt városok.
A háború terjed, mint a gyalázat.
Gyászolnak százak.
Kéjből, szenvedélyből ölnek gyilkosok.

Most füst van, pusztulás és komor romok,

járvány, por, homok.
Orvul éjjel-nappal arat a halál.
Széthullott családok, csonka otthonok,
fájó könnyű csorog,
s fohász, panasz meghallgatást nem talál.

Hát mikor jössz el már mihozzánk, Béke?
Jöjj el hát végre,
hogy ne láthassunk bús, síró arcokat!
Pusztuljon a rút háború emléke!
Legyen most Béke!
Fejezzék már be a dúló harcokat!

Vad gyűlölködésnek legyen már vége!
Várunk rád, Béke,
hogy ne gyilkolják egymást az emberek!
Ne szenvedjen sebesülten, vérbe'
s kegyelmet kérve,
nő, férfi, kismama, csecsemő, gyerek!

Hát hívunk, mikor jössz el hozzánk, Béke?
Könyörgünk, kérve!
Könnyes arcunkról múljon el már a bű!
Hát jöjj el végre, Béke égészín-kéke,
Te, Földünk éke,
hogy többé sohase legyen háború!
Hát mikor lesz végre, hogy nevethetnek az emberek,
s megbűnhődnek a gyilkos gazemberek!?
Hát sosem lesz már béke, ugye nem, ez nem lehet,
hiszen erre vágnak rég az emberek!

Máté Miklós

Megtorlás

Világtalan, sötét utcákon megkövült törmelék,
üvegcserep, kifosztott, betört üzletek, puskapor-,
benzin- és gázolajbűz,
szanaszét dobált fegyverek, lőszeres, kiégett tank,
rajta töpörödve szénné égett ruszlik,
itt-ott pislogó, kísérteties lappangó tüzek.
Hallgatag, sérült, átvértett kötésben rejtőző felkelők,
padlásokon, pincékben,
környező erdőkben, holtakkal hasas
sírhalomok játszótéren.
Szájukban fogoly a nyelv, fogfegyőr fékezi, harapja,
míg vallatók özönlenek keletről.
Lánctalpcsörgés a készülő bilincs.
A határokon véres folyóként törnek át a menekülők,
hóban, sárban, fagyos vízben,
fűtyülő golyóktól kísérve, arcukon a félelem úti

okmánya. A gyanú kopói szaglászhatnak mindenhol,
elsötétítés, kijárási tilalom,
statárium, a remény végeladása. A megölt forradalom
szent anyyala oszladozik,
apátlan-anyátlan magzat a jövő,
magában vajúdik.

Ezerfejű hydra az árulás, korcsok nemzenek
korcsokat, besúgók jelmezbálja...

Korom hull a mennyből, némaság, légszomj, inter
arma agónia.

Móczár Csaba

Az Ifjúság és Öregség Madarai

...és szállunk ifjan, hevesen, de bután,
kalitkából szabadult lelkünk szárnya
repít ifjúságunk sasmadarán
a „sohanemszűnő” nyárestékre vágyva...

...és végül ülünk öregen, bölcsen, de bután,
magányos szobáink kalitkájába zárva,
és merengünk ifjúságunk elröppent kék madarán
a „sohavisszanemtérő” tavaszra várva...

Késő ősz van már, és közelít a tél,
véget értek a messzi, hódító szárnyalások.
ám ha öreg testünkben ifjú szív él,
„főnixszé” válnak az utolsó szárnyacsapások...

Molnár Richárd

Kitárható elmék

Kimondatlan szavak között
Kimondhatatlanul ül a csend,
Fülünkbe cseng
A belső rend feszítő nyomása,
De hallgatunk,
Messzire utazunk inkább,
Hol a levegő ritkább,
De minden kék,
Hol felhőfehér puhaság pihen,
Nincs nyomás, semmilyen,
Csak lebegés,
S a fény finom érintése,
Halk zene,

Ahogy a testben áramlik a vér,
A tér pedig szabad.
Erre képes a képzelő akarat.

Molnárné Király Márti

Erőtlen

Erőtlen vagyok, ahhoz is, hogy írjak.
Halványan fog még a tollam is.
Jelezni akarja, mire jók e vágycak?
Földi életem tán rövid és hamis?

Amit gondolsz, gondolták már mások.
Nagyjából ugyanúgy boldogok.
Vagy mégsem? En életet felülről várok!
Küzdenem kell, küzdeni is fogok.

Színpadra állsz, bár nem a te világod,
énekelnél, hogy meghallgassák mások.
Tapsra is vágysz, akárcsak a sztárok,
s remélve remélsz sírodra virágot...

Pálfi Nándor

Az idő lankáin

A percek elmorzsolódnak a falakon,
Ahogy téged várlak a város
Alkonyba hulló betonlapjain.
Nézd, hogy jár-ke az idő
Életeink felett; nap nap után rohan,
Iramlik, s a nyomában
Semmi sem marad.
A lámpák fénye kigyúl,
Majd elalszik;
Izzásuk piszkos szálakkal ránkragad.
Mozdulataid lágy nesztét
Elnyeli az éhes vasbeton.
Az utcák forrók, összenyomnak,
Az égbolt fáradt függönye ránk szakad.
Halványuló emberek rohannak a távolban.
Én téged nézlek, te pedig
Az elmúló világot az ég alatt.

Onódi Judit

Lábnym a parton

Lábnym vagyok a tengerparton.
Kontúrom erősen nyomódott
a nedves homokba,
tisztán látszik, merre tartok,
és honnan jöttem a lankás
partokra.
Határozott vonalaimat erősíti
napsütés és árnyék folyton
vetélkedő játéka.

Látnak fentről a szálló madarak,
belém botlanak az apró
remeterákok,
riadtan kerülnek meg vonalaim
a homokban vadászó
fekete bogárok.
Nem vitatható, hogy léteimmel
átformáltam a tengerparti
világot.

Erőm teljében bizton érzem,
nyomom időknék végéig
örökre megmarad.
Ám éled alattam a homok,
lassan szivárogo a víz,
tölti aljamat,
homokszemek gurulnak,
büszke vonalaim észrevétlenül
egyre tompulnak.

A tenger felém folyton-folyvást
habos, lágy hullámot surrogat
kellemesen.
Puhán körbeölel, minduntalan
álszentül simogatja testem
szerelmesen.
Küzdelmem hiábavaló volna,
lágycarjaiba belepusztulok,
lételem elveszitém
teljesen.

Csupán emlék, mi utánam marad,
mit talán láttak és elmesélnek
majd a madarak.

Petrik István

Miért fáj?
(kimondhatatlan)

Hogy miért fáj?
Mert létezel...
és miért vagy?
Hogy fájjon...
Valami átkozott köd
szörnyülködik
a Kárpátok közötti
tájon.

Hogy miért fojt?
Mert a lélegzeted.
Percenként
tizenhatszor.
Ha beszívod,
a gondolatod ...
ha kifújod,
a harcod ...
Hogy miért fáj?
Mert csak a tiéd...
Meg tizenötmillió másé.
Határon belül
és tengeren túl.
Az örök
virrasztásé...
Hogy miért kínozz?
Mert örök seb.
Agyban, lélekben,
szívben ...
Ott van az árokparti gazban,
az esőben, a szélben...
Patak habjában,
a délibábban,
a tiszavirágban.

Békét szült
egy szörnyeteg világ
a harcok árnyékában..
Hogy miért fáj?
Mert mindenkié...
ki hont foglalt,
hazát védett...
és azért sajog
kegyetlenül,
mert szeretem
ezt a népet...
Hogy miért fáj?
Mert létezik!
Nem lehet elfeledni.

Úgy legyél összefogott,
hogy nagyon tudj szeretni.
Szeretni népet,
szülőhazát,
magyar szót,
lyukas zászlót.
Tokaj vesszőit,
a puszták népét.
A Vereckei-hágót.
Ne a nyilainktól
reszkess, világ.
Csak adj igazságot!

Piros szirmok
a fehér hóban
az örökzöld
virágon!

Radnai István

a napóra imára szólít

amíg a hőség csak parázson izzik
az eget kormolják faszén hegyek
hová lett a zöld távlat a kékség
távolba lát a dimbes-dombos tájék

mennyi vér fellebbez a magas éjig
elejtette a palettát az isten
a nappal háborúz a csendes éjjel
igazságfű a mocskos földön hol terem

hát várj míg fény derül nyugatra
kín és kényszerűség akarnokok
jut belőle bőven zsellérsorban élni
a hatalmasok vágyledér lázálma

amikor a nap helyett a gáz kialszik
és reszket ismét csillagot gyújt az égre
az erdőkön át felénk fut recsegve
a tűz és bomba roppant éhe

estére odébb áll a tűz és a had
európának a tollat hullató
kolduscsősrű karvaly vad madárnak
elárverezték színes széles szárnyait

mire a hold sorvadó égre libben
a gazdag másik oldalára fordul
irigy ragyák verik ki sárga arcát
kék csillagok derengő karcát rejtik

Szabó L. Szilvia

Szélmalomharc

Vesztésre állok.
Sötét és gonosz erők köröznék felettem.
Némaságra ítéltetem,
De a lelkem legbelül kiabál.

Fekete kalaposok hirdetik az igét,
S táncot járnak, ha valaki megtér.
Övék minden rét, folyó és drágakő,
De ez mind nem elég.
És majd, amikor a kígyó a farkába harap,
A játszma véget ér. Lehullanak a falak.

Anyám megszült a hetedik nap
Hetedik éjjelén,
De ne várjátok, hogy én legyek
A hetedik pecsét.
Nem én vagyok az első,
De az utolsó sem.
Kinek a torkára kést szegeznek.

Uram! Megásod síromat.
Biza, a világ megérett a pusztulásra.
Az ember embernek farkasa lett.
Némán tűr, fejét igába hajtja,
Majd alámerül.
Hiú ábrándként él bennem mégis
A remény.

Szélmalomharc, mit folytatok,
S lehet, hogy elbukom.
Kard által vész el, ki kardot fog.
Az én kardom a toll, melyet forgatok.
És a hetedik napon minden véget ér.
Szemfedőm lesz majd a Hold sugara,
Csillogón, mint az égi éj tava.

Szeghy Karolina

Újra itt az iskola

Kinyitotta kapuját
A mi drága iskolánk,
Boldogan lép rajta át
Sok tanár és kisdíák.

Új a füzet és a könyv,
Egy újabb év beköszönt,

Sok ismeret, sok tudás,
Vár reánk a tanulás.

Jó volt ez a szünidő,
Végre itt az őszi,
Előkerült lakkcipő,
Tankönyv, radír, hegyező.

Iskolásnak lenni jó,
Harsogja a rádió,
Legyél egyre okosabb,
Úgy leszel majd boldogabb!

Tarnócziné Barabás Irén

Hőség

Száraz a nyár,
a mező színe,
mint a kenyérhéj.
Kopár, kiégett foltok
küzdenek az utolsó
harmatcseppekért.
A hőség vibrál,
zümmög, mint
a rovar szárnya,
felül a fortyogó nap,
alul a kiszáradt mező
vergődő világa.
Levél nem mozdul,
kókadtan pihen,
simul a szárhoz,
katica ül fonákján,
hintája nem leng,
madár sem kiáltoz.
A kopár égbolt túlcsoportul
a kobaltkék hegyeken.
A nappal elszivárogoz,
s az ég fehérje sárgába,
majd feketébe vált.
Roppanó gally,
zizzenő vörös, huncut
lángnyaláb
változást hozhat
heves széllel.
Jobbról fúj, és
balról támad,
majd fut szerteszéjjel.
Lapát, kapa, sok-sok ember
összefogva oltja,
mire ocsúdik a reggel,

már csak izzik foltja.
Új nap jó, és új szél támad,
tereli a felhőt,
elhozza, mit régen vártunk,
a nyár végi esőt.
Halványul az éj sötétje,
a szél hamut kap fel,
erőt merítve piheg
ezernyi fűszál és lakója,
míg el nem jön a reggel.

Torma Ágnes

Haikuk

szívem mi vezet
dobbanásai között
súgja menj tovább

ne hidd hogy alszom
pilláim randevúznak
csupán egymással

párnámon érzem
itt feledett illatod
bár te messze jársz

csobogás vagyok
egy hús patak fodrában
vízhangom hallod

végtelen csendről
álmodom szívedben két
dobbanás között

isten nem más mint
egy illuzionista
általad bűvöl

táncolj énekelj
amíg eggyé nem válsz az
univerzummal

nem vagy rab, ember,
emlékezz vissza örök
szabadságodra

béke születik
mikor megszűnnek bennünk
az elvárások

vajúdó világ
hűséges bábája légy
az új magzatnak

Tormássy Erzsébet

Egri csillagok

Jó Gárdonyi Gézánk, áldott volt a munkád,
Mikor Eger harcát könyvedben megírad.

Törökverő múltunk benne élénk tártad,
Eger vár védőit a szívünkbe zártad.

Minden magyar ember művedet ismeri,
Lánglelkű hőseit soha nem feledi.

Sok új nemzedék jó, századok múlanak,
Eger csillagai fényesen ragyognak.

Dobó és társai lelkünkben ott élnek,
Mikor felidézzük a véres küzdelmet.

Dávid és Góliát vívott meg egymással,
A magyar győzelem felért egy csodával.

Bizony testi erőt lelki megszázaszoroz,
Maroknyi elszántnak fényes diadalt hoz.

Így történt Egerben, törököt legyőzték,
Hazaszeretettel onnan messze üzték.

Valentin István

Odüsszeusz vallomása

Kedves Holdam vagy,
Hűséges kísérem,
Beragyogod lelkem
Mégfáradt éjjelét,
Utat mutatsz nekem,
Ha felnézek rád
Magányos vándorlásomon.

Szilárd mólóm vagy,
Melyhez életem hajóját
Bátran kiköthetem.
Mégvédesz a sors-óceán

Kegyetlen hullámaitól,
Bolyongásom végén
Mindig hozzád érkezem.

Kandallóm vagy,
Jó közeledben lenni,
Fényt és meleget adsz,
Mikor melletted pihenek.
Szeretet-lángod átölel,
Szelíd csókkal altat el,
Értelmet adva mindennek.

Varga Katalin

Tábornyító hangulatban

Tábornyító hangulatban
köszönt ránk a napsugár.
Vár ránk a Duna-part,
szívünk, lelkünk odahajt.

Vászonnal és ecsettel
meg hetven kiló ihlettel,
elfutunk a víz partjáig,
tábort verünk fától fáig.

Előbújik belőlünk da Vinci,
délután lesz ebéd majd „da Fincsi”,
Festegetünk, dalolgatunk, tréfálunk,
meg egy kicsit Duna-vízben pacsálunk.

Vár minket a sikerélmény öröme,
és majd a kész festményeknek gyönyöre.
Mindenkinek árnyas lombot és hús szellőt,
meg mozdulatlan modellt álló, kék felhőt!

Duna-parti festőtábor (zárás)

Csodás volt a festőtábor öt napja,
aki ott volt, mindenki elmondhatja.
Virágos kert, jó hangulat, ihletek,
hallgathattunk anekdotát, vicceket.

Az ecsetek ráérősen keringöztek,
fekete és fehér helyett színek győztek.
Csorgott a sok hígító és festékanyag,
nyikorgott az asztal a sok agyag alatt.

Kacarásztunk, beszélgettünk, tréfáltunk.
Jött az eső, Duna-parton eláztunk,
fehéreműt, vizes nácit csavartunk,
mindenféle esőtáncot tiltottunk.
Volt itt még ám selyemfestés, agyagozás,
délután meg húsrendelés, falatozás.
Vége felé besétáltak színesen a festmények,
kíváncsian, csodálkozva nézzétek!

Carl Astro (Wegenast Róbert)

Naplórészletek

1956. október 23. Este

Nagyon kalandos nap volt ez a mai.

A Honvéd Kórház oldalkapuján kibotorkálva egy villanypóznára tűzött papíron azt olvastam, hogy mit kíván a Magyar Nemzet. Az első pont meglepő rövidséggel annyi volt csak: „Emberarcú szocializmust”. Utána azonnal, hogy: „Ruszkik, haza”.

A Vérmező felől vibráló zajok a Moszkva tér felé indítottak, ahol a Széna tér előtt meg kellett várnom, míg a katonai főiskolások díszlépésben elvonulnak a Mártírok útja felé. A tegnap kis tüntetésnek ígért mozgolódás ma már nagyobbak tűnt. Különös, értelmetlen izgalom és feszültség zsongott a levegőben. Most itt, így a műtermi asztalomnál ülve, furcsán emlékezem arra a kíváncsi, kissé gyáva aggodalomra, ami az egyre zsúfoltabb utcán a Bem tér felé sodort. Ki kell maradnom ebből, gondolta a józanabbik eszem, de mégis ott zakatolt bennem és körülöttem valami megmagyarázhatatlan láz.

Éreztem a történelmet.

Most itt az egyedüllét csendjében érthetetlen az a számomra ismeretlen érzés, ami a temérdek fiatal emberrel átsodort a Margit hídon, és a Parlamenttel szemben az Alkotmány utcában szorongva hallgattam az alkalmi szónokok egymást túlkiabáló ügyetlen szavait. Itt a Bajcsy-Zsilinszky út felől szivárgó vihar-kabátos, kalapos, idősebb férfiak olyasfajta szorongást sugároztak már felém, mint amit a háború végén az aknatűzben feltekert drótokkal a kezemben éreztem valaha. Valamit, ami a halálfélelemhez hasonlatos.

A Rádióhoz dübörögve, a zsúfolt Bródy Sándor utcába bejutni már nem lehetett, ezért csak a Múzeumkerttel szemben, a körút falához lapulva láttam, amint egy ponyvás teherautóból fegyvereket osztogatnak.

A kihalt Lánchídon át jöttem haza.

1956. október 24.

Percek óta ülök az ágy szélén. Az idegeim szoronganak az ébredés fojtogató levegőtlenségével. Az ál-mom valósabbnak tűnik, mint ez a papírlap, amire itt a lámpa fényében írok.

Álmomban egy járművön utaztam, buszon, villamoson – nem tudom. Körülöttem sok ember tolongott, ismertem őket, bár nem tudom, kik ők, némelyik rád hasonlít, a másik rá, szóval valahogy mindannyian mi

vagyunk. Mikor le kellett szállnom, ők sodornak az első ajtó felé, ahol egy férfi, talán a jármű vezetője ül, s nekem adnom kell valamit, pénzt vagy jegyet – nem tudom.

Belső kényszerem van arra, hogy adjak!

Úgy érzem, enélkül nem szállhatok le, mert enélkül megszűnik minden, ami fontos nekem. Kétségbeesetten szeretnék a nadrágom zsebéhez férni, de akadályoz a saját kabátom, ami szűk. Ügyetlen ujjakkal küszködöm, de a gombok ellenállnak, és a szövet egyre szűkebb és furcsább testhez álló köpennyé zsugorodik.

Az egész olyan már, mintha a saját bőröm lenne. De tudom azt is, hogy alatta van az a fontos dolog, amit a művészmosolyú, elnéző és türelmes kalauznak nyújtanom kellene. A jobb kezem fejlőgatóan kotorászik a saját lila bőröm alatt, a balkezem a kabátra festett utolsó gombot tépkedi, miközben egyre kevesebb levegőm van, és fuldokolva ébredek.

1956. október 24. délután 14 óra

Hajnal óta Simándi harsog a rádióban. Most jöttem fel az alagúttól, ahol éppen a fehérvári szovjet ezred páncélosai fordultak be a Lánchíd felé. Fényképezni a zsebem magasságából mertem, mert csak az Isten tudja. Vajon vitéz T. E. tüzérszázados úr Egerben van-e még? Vajon ő és a Katonai Akadémián tanító bajtársai hozzáférhetnek-e fegyverekhez? Vajon jönnek-e az amerikai ejtőernyősök, ahogy ezt a vár tövében szónokoló pasas ordította.

Emlék a múltból

Az üres gyomor csak kilyukad, hiába lövitek, a golyó bebújik, és kipottyan. Megmutatták nekem a lövészyakorlaton. Az üres gyomor az élet, teli pocakkal megdöglesz. Szétpukkan, mint az atombomba. Idióta őrmesterek parádés bemutatója a lőtéren. Eszel, bumm, megdöglesz. Koplalsz, rumot iszol, bumm, életben maradsz. Az élet törvénye: koplalj a háborúban. „Hol a rum?”

1956. október 25.

C. reggel óta itthon van. A kórházból hazafelé békés utunk volt, mindössze a vasúti sínek feletti híd mögött állt idegesen forgó periszkópokkal két szovjet páncélos. Később délután átmerészkedtem az alagúton, és ott már a nyüzsgő emberek gyűrűjében négy tank löveg-tornyai forogtak. Megszállt város lettünk.

1956. október 26.

Azt mondják, a színes álmok ritka. Utolérhetetlen pompájú tájak áradnak olyankor a festő képzeletében, és fáradtan ébred.

Valami megmozdult az előszobában? De a félhomályban csak az utcai lámpa fénye imbolyog.

„A műhold elszabadult” – gondolja kicsit sértődötten. A felesége mondta így.

A műhold.

Mennyi új fogalmat kapott az emberiség a technikától. Harminc éve a technika bővületében élünk. Különleges hajtóanyagok hatalmas súlyú szerkezeteket tolnak az ég felé, a háborúra készülődő emberiség iszonyatos erőfeszítéseket tesz. A hadsereg feltalálja a kenyérizű kekszket, és szülő asszonyok harcokocsikon utaznak a hóviharban. És évente kétmillió ember éhen hal.

1956. október 27.

C.-vel ülünk a konyhában. Éhesek vagyunk. Tegnap este vacsorára megettük az utolsó marék sós vízben főtt rizskásánkat. Négy napja a Krisztinában minden üzlet zárva, tartalékaink nincsenek, és azon tanakodunk, hogyan szabadulhatnánk meg ebből a lövöldözős éhező városból. Érdliget és a mama jól felszerelt konyhája gyalog kissé messze van. A betoppanó M. J. vet véget az ötletelésünknek. A kezében, egy zacskóban öt szál kifli van, mert mint mondja, a Délinél nyitva van a pékség.

Most délután elégedetten ülök a műterem asztalánál, miközben C. a konyhában a kétszer fél kiló öreg kenyert pirítgatja, mert gáz az valahogyan még van. A zsákmányt kétszeri háromnegyed órás sorban állással szereztem a sütőde ráccsal zárt udvaráról. A mester, aki ezt a többnapos maradékot mérte, bezárta az utcai üveges ajtókat, mikor az Alkotás utcán lefelé dübörgő szovjet páncélosok a villamos síneken megálltak, és egy frontzubonyba bújt tiszt az első kocsiból egy térképtáskával a kezében a sorban állók közé lépett. A mögöttem álló idősebb férfinak egy mappát mutogattva németül kérdezett valamit, amire a szerencsétlen magyarul csak azt ismételte:

– Ez Budapest, ez Budapest.

Mint később kiderült, Berlin térképe volt az orosz kezében.

1956. október 29.

Negyedik napja bolyongok a városban fényképezőgéppel a vállamon. Tegnap a Reáltanoda utcába mentem a keresztanyámhoz. A Kossuth Lajos utcában szovjet

páncélosok sorakoztak, körülöttük rengeteg ember nyüzsgött, és valakik két ágyúcsőre magyar zászlót tűztek. A nyitott lőtornyok alatt ülő katonákat süteményekkel kínálgatták főként asszonyok, és valami ingerült békesség hömpölygött az Astoria szétvert üvegtáblái előtt.

Egy óra múlva ugyanott a Magyar utca sarkán már halálos csend volt, a harcokocsik bezárva négyes csoportban álltak a Múzeum körüti kereszteződésben. A megszállók már nem békültek. Rendet teremtettek a maguk fertályán is.

Különös háború zajlik a városban. A stratégiailag fontos pontokon a városi harcra alkalmatlan hernyótalpasok állnak szemben a zakatoló, kiabáló, fegyvertelen tüntetőkkel. Már nem emberarcú szocializmust akarnak, mint a Bem tér előtt, hanem valami oroszok nélküli nyugati csodát ejtőernyőkön leereszkedve.

A Corvin közben puskákkal és Molotov-koktélokkal kamaszgyerekek küzdenek a világ legnagyobb katonai erejével szemben. Ma délben pedig a Parlament előtt magyar ÁVH-sok lőttek a háztetőkről a tüntetőkre. Az Alkotmány utcában a mentőket fényképezve azt láttam, hogy a szovjet páncélosok a térre húzódva fedezéket nyújtanak a védteleneknek. Később a Dob utcában, miközben a Téeszcsé teherautójáról a magyar parasztilág húst osztogatott nekünk, megszorult városiaknak, híre jött, hogy az Emkénél lövöldöznek. A New York Palotáig merészkedve több százan láttuk, amint a Nemzeti Színház felől, a körútra kanyarodva hat harcokocsi szétlövi a ház pilléreit, miközben a tetőről lövöldöző kispuskások a szomszéd padlásokon át már régen elmenekültek.

Mindenhol zavar van az utcán, mindenhol zavar van a fejekben.

A fiatal festő a lakása ajtaját nehezen nyitja ki, és már az előszobában erős füstszagot érez. A félhomályban átbetorkál a műterembe, az ajtó előtt a kezével végigsöpri a falat, de a kapcsolót nem találja.

Módszeresen végigtapogatja ismét, mégsem találja.

Aztán rádöbben, hogy a másik ajtónál van.

Átvág a fürdőszobán, felkapcsolja a villanyt, a sárga fényben a szoba kisebb lesz, és most már látszik, hogy a kályhából szivárog a füst. Tanácstalanul megáll, mert inkább érzi, mint látja, hogy a kihűlt szobában a vetetlen vaságyon a felesége alszik már.

A pléhvekkeren délután fél hat van.

A fiatal festő ekkor érzi, hogy a függönybe tekert lába

kihült, ezért nehézkesen felkel, festékes zubbonyába bújik, összetép néhány rajzot, a kályhába tömi, és meggyújtja. A papír hamar ellobban, ezért csendben kiforgatja az öreg ládát, hogy valami éghetőt találjon, de a láda üres.

A szekrényből előveszi hát a téli bakancsait, és kihúzódik a műterembe.

A rajzasztalánál ülve érzi, hogy írnia kell, mert a fejében örvénylő emlékképek újra megrohanják, és az ablak szürkülő keretében ismét képek zakatolnak.

Látja, ahogy a Rákóczi úton a fél oldalára borult villamoskocsi árnyéka megállíthatatlanul úszik át a halott kamaszgyerek aszfaltra tapadó kezefején, és a halál felbukkanó képei elfedik előle a vár oldalában roskadozó Érseki Palota romjait. Látja a Kilián Laktanyánál felrobbant tankok szétszóródott, többtonnás lövegtornyait, a félig megégett katonasapkák foszladozó, sárba taposott maradványait, érezni véli a felrobbant lőszeres ládák bűzét és a leomló falak mögött haldokló behívott katonagyerekek nyöszörgését. Figyeli, amint a kopott kabátos férfi háttal áll az Astoria széttűzött üvegei mögött, és a löállást változtató tankokat bámulja.

És mindez miért?

A szobában ekkor megpattant egy képkeret, ettől a festő fejében az emlékek robbanásszerűen eloszlanak. A négyszárnyú üvegajtó mögött meglebben egy sötét szoknya, és a suttogó, kedves hang annyit mond csak: politika.

1956. november 2.

A rég elfeledett politikai üregekből valaha már létező és soha nem létező pártok bújnak elő. A Bem téri nagy kívánság, hogy a politika emberarcú legyen, a történelem süllyesztőjébe került. Az utcán kiabáló emberek jelszavakat skandálnak, a rádióban mondvá csinált és levitézlett politikusok ügyetlen beszédeit hallgatják, és szemben állva a létező világ legnagyobb hadseregének néma fegyvereivel azt üvöltik: Ruskik, haza. Ruskik, mars ki!

A szabadság bajnokai pedig ezalatt Hruscsovval Szeuzról alkudoznak, mi pedig a Nyugati pályaudvar előtt tömött sorokba szorulva az amerikai ejtőernyősöket várjuk.

Apám világlátó okossága jár a fejemben, mikor csak a nagyobb darab kenyérben hisz.

1956. november 4. este

Az oroszok tegnap az egyik kárpátaljai hágón kimentek, és ma a Máramarosi-havasok tövében visszajöttek. Nagy Imre megnyugtat bennünket, hogy csapataink harcban állnak, bennem pedig felrémlik a sortűz után összeomlott Emke Palota képe, és a puskával vagy Molotov-koktéllal harcoló tizenévesek csatateré. Újra harcban állunk egy földrész katonáival szemben, akik tizenöt évvel ezelőtt az Elbáig jutottak, miközben mi naponta hallhattuk a Budapest 1-en a déli harangszó előtt, hogy ismét harcol a magyar. Az önvédelem adta kezébe a fegyvert, ismételte a detektoros rádió bemondója, miközben a nyírségi parasztyerekek szülei, a magyar határtól kétezer kilométerre, a Don-kanyarban megfagyott fiuk halálhírét olvashatták.

Politika – suttogja újra a csendes hang, a sötét sarokban meglibbenő szoknya felett.

Másnap

Nehezen írok, a szavak a gondolataim keserves mélységből kúsznak elő, és talajtvesztetten rakodnak össze. Az ébrenlét előtti pillanatok álomhatárolt érzékelései itt zsonganak még a felső testemben. Nem a fejemben, ahol a helyét hittem, hanem a vállaimban, a nyakszirtemen, az öreglyuk alatt a szegycsontomnál és a fülem tövében, ahol az állkapcsom ízül a koponyámhoz. Küszködve, józan szavakkal megpróbálok emlékezni megfogalmazhatatlan látványokra, helyzetekre, gondolatokra, megkísérlem felidézni azt az érzést, hogy ott nem egy voltam a sok közül, hanem magam voltam a sok. Megpróbálok most újra átélni a felbolydult világot éppúgy, mint akkor, a tárgyak és a társadalom láthatatlan hálójában. Éreznem kell, hogy a körülöttem zsongó nyüzsgés optikai mozaikjai mind ugyanazt a képet, érzést, hangot vetítik elem, és tucatnyi szétszórt nézőpont tükröz egyetlen témát. Megállíthatatlanul összehúzódik és tágul minden, mint egy dobogó szív. Az Ego és Alter, az itt és ott, a tegnap és ma lüktetve egyetlen érzéssé sűrűsödik, és néha váratlanul egy asszonyi arc, az anyám, vagy a te Magna Mater-arcod, finom, selymes Veronika-kendőként rám borul.

P.S.

Rettenetesen nehéz beszélni arról, ami nem a fogalmak, cselekvések, tárgyak világából árad. A történelmi sejtésekre nincsenek még szavaim.

1956. december 4.

H. S. ma elment. Délelőtt, mikor a Dob utcában a munkahelyét kerestük, itt járt nálunk, és egy ajtóba tűzött papíron elbúcsúzott tőlünk. Ha itthon talál, vele megyünk.

1956. december 10.

Kedd este van. Rovom a sorokat, bár nem tudom, merre vagy, hová küldjem. Megszoktam, hogy esténként írok, megszoktam, hogy emlékezek, mérlegeljek kedvem szerint. Nézem a tegnapi, a tegnapelőtti írást; dátumok és gondolatok vannak a papíron. Valami végighullámszik bennem. A tehetetlenség dühössége szorít: véget vetni a küzdelemnek. A kettőnket összefonó drótokon idegen áramok futnak, ismeretlen emberek beszédfoszlányai zakatolnak, s Te valahol rettenetesen a túlsó parton vagy. Idegenekkel beszélsz, sétálsz, élsz, és én mit sem tudok rólad. Nem látlak, nem érzlek, a mindennapok és a történelem eltakarnak előlem.

1956. december 11.

A csendes, meleg műterem kisebbik állványán délután óta küzdök érted. Ügyetlenül, ellenségesen magad elé nézve állsz a mélykékbe tört bíbor háttér előtt. Nem boldogulok veled, nem vagy engedelmes, mint eddig, nem akarsz részt venni a régi játékban, mikor megmutatod magad, és én felfedezlek újra és újra magamnak. Gyűlik bennem az indulat, széles ecsetnyomokkal, fáradtan, kapkodva, próbálom a csípőd és térdeplő lábaid helyét megtalálni a szép, de megmeregvedett fejed és melleid mozdulatához.

Felállok, kimegyek, visszajövök, tükörből nézlek, hasztalanul. Úgy érzem, amit festek, egyre rosszabb, a kedvemet már régen elvesztettem, mégis szívós makacssággal kínlódom, hogy életre keltsenek. Az aranyló csepp Omega delfinbársony köpenyén nem akar megjelenni.

1956. december 15.

Különös nap volt ez a mai. Reggel hét órakor húsz arcnélküli férfi és nő között ültünk egy teherautó raklapján. Bécsbe készültünk. C. a Dob utcai fizetését erre az életre szóló kirándulásra költötte. A sofőr óvatosságból Fehérvár felé indult, és Nagytétény utolsó házainál benzint vételezett egy apró, valamiért még működő kútnál.

– És a mama, a papa és Yetke? – kérdeztem ekkor a kora reggeli napsütésben, ifjúkori sétáink távoli dom-

boldalait nézve. C. rámnézett, felállt... és most déli tizenkét órakor egy kiadós vasárnapi ebéd után itt ülünk, az Olt utca harminchárom apró konyhájában. A lányok beszélgetnek, játszanak, én pedig megírom kalandos disszidálásunk érdekes históriáját. Néhány perce még Apám meghökkent szociáldemokrata szemekkel hallgatta a történetünket a ligeti mozi előtti platánfán fejjel lefelé lógó kiskatona küzdelméről, aki elkövette azt a hibát, hogy meglépve a kaszárnyából egyenruhában – zöld parolival a sapkáján és a vállán – hazafelé tartott a történelem viharaiból menekülve. Behívott katona volt, mint valaha a N. vagy én is lehettem volna, ha valóban besoroznak. Bizony Vitéz T. E. lelke is ott lebegett a faágak között.

(folyt. köv.)

Gani Zsuzsanna

Főnixmadár

(Nemzetközi 1. helyezett, megjelent a Meseszép aján-dék c. gyűjteményben)

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, az Óperenciás-tengeren innét, volt egyszer egy szegény özvegyasszony, s annak három fia. Sokat búsult a szegény asszony, hogy mivel tudja eltartani gyermekeit, mert kenyér is alig volt az asztalfiában. Nehezen éltek, de azért mégiscsak sikerült jóra való mesterségre kitaníttatni őket.

A legidősebb halász, a középső pék, a legkisebb favágó lett. Anyjuk egyszer nagyon megbetegedett, nem tudott rajta senki sem segíteni. Azt mondja akkor a fiainak:

– Valamikor hajdanában édesapámtól hallottam a Főnixmadárról, melynek könnycseppje azonnal meggyógyítja a halálos beteget. Nincs más megoldás, keressétek meg, és ha létezik, hozzátok el nekem.

Feltarisznyaalta őket a hosszú útra, keserves könnyhullatások közepette elbúcsúztak egymástól, majd felkerekedtek. Mentek, mendégéltek, amíg egy hatalmas tölgyfához nem értek. Ott megálltak, mindhárman felkötötték keszkenőjüket, és megbeszéltek, hogy pont három év múlva újra itt találkoznak. Ezután mentek háromfelé.

Az első legény észak felé. Ahogy ment, mendegélt, egyszer csak találkozott egy hangyával, aki megszólította.

– Legény, nagyon éhes vagyok, légy szíves, adj nekem pár szem morzsát!

A fiú azonban elzavarta, és folytatta az útját. Talán egy kőhajításnyit mehetett, amikor egy hal szólt hozzá a közeli tóból. Ő is enivalót kért. A fiú nem sajnálta meg, nem adott neki. Tovább folytatta útját. Ment árkon-bokron által, hegyre föl és le. Egyszer csak egy hang szólt hozzá a fenyőfáról. Egy galamb burukkolt neki, ő is éhes volt. A köszívű fiú elkergette, majd tovább kereste a Főnixmadarat három esztendőn keresztül. Bolyongott a nagyvilágban télen, nyáron, esőben, hóban. Ruhája, cipője leszakadt róla, immáron mezítláb rőtta az utat.

A középső legény kelet felé indult, ám ő is hasonlóképpen járt. A legkisebb fiú dél felé indult el. Ahogy ment, mendegélt, ő is találkozott egy hangyával:

– Legény, nagyon éhes vagyok, légy szíves, adj nekem pár szem morzsát!

– Adjon isten jó napot, kedves hangya! – köszöntötte a legény. – Adok én jószívvel!

Leült a hangya mellé, és jóízűen eszegettek. Amikor jóllaktak, elbúcsúztak egymástól. A hangya visszaszólt még: „Jó tett helyébe, jót várj!” – azzal elsietett, a legény pedig folytatta útját. Talán egy kőhajításnyit mehetett, amikor a hal szólt hozzá a közeli tóból. Ő is enivalót kért. – Adjon isten jó napot, kedves hal! – köszöntötte őt is a legény. – Adok én jószívvel!

Jóízűen eszegettek, aztán elbúcsúztak egymástól. Ment a fiú árkon-bokron által, hegyre föl és le. Egyszer csak egy hang szólt hozzá a fenyőfáról. A galamb burukkolt neki, ő is éhes volt. Köszöntötte őt is a legény, majd jóízűen eszegettek, aztán elbúcsúztak egymástól.

Ment, mendegélt a nagyvilágban, télen, nyáron, esőben, hóban. Egy darabig szépen, aztán már csak búsán. Egyszer csak megszólította valaki. A hangya volt, akinek ő enni adott.

– Emlékszel rám? Tudom én, hogy hová mész, mit szeretnél, segítek is neked. Menj fel a Tükörhegyre, ott egy kis kunyhóban lakik a Nap, ő majd segít! Megköszönte a fiú a segítséget:

– Az isten áldja meg kegyelmedet – azzal elsietett. Hét nap múlva oda is ért. Bemegy a szobába, ott van a Nap, köszönti:

– Adjon isten, jó napot!

– Szerencséd, hogy szépen szólítottál, mert különben szörnyű halálnak halálával haltál volna meg. Hát csak mondd el, hogy mit akarsz, miért jöttél? – A legény elmondta. – Nem tudok neked segíteni, de talán testvérem, a Hold, ő tud majd! Menj be a Kerekerdőbe, ott egy kis kunyhóban lakik.

Megköszönte a fiú a segítséget, elköszönt. Hét nap múlva oda is ért. Bemegy a szobába, ott van a Hold, köszönti őt is, aki a Naphoz hasonlóan válaszolt.

– Hát csak mondd el, hogy mit akarsz, miért jöttél? – A legény elmondta. – Nem tudok neked segíteni, de talán testvéreim, a Csillagok, ők tudnak majd! Menj el a Gyémánt-szurdokhoz, ott egy kis kunyhóban laknak.

Megköszönte a fiú a segítséget. Hét nap múlva oda is ért. Bemegy a szobába, ott vannak a Csillagok, köszönti szépen őket. Amikor a legény elmondta, mi járatban van, azok segítettek neki:

– A Főnixmadár Nekezesországban van egy kacsalábon forgó palotában, ahol az aranyhajú királylány is él a legfelső szobába bezárva, egy kalitkában.

Megköszönte a fiú a segítséget, elköszönt.

Amikor hét nap múlva odaért, épp akkor hirdették ki, hogy eladósorba került a király három lánya, az arany, az ezüst és a bronz hajú. Jöhettek szerencsét próbálni királyfik, szegénylegények. Gondolt egyet, ő is szerencsét próbál. Felmegy a grádicson egyenest a király elé. Illedelmesen köszönti, és elmondja, hogy miben jár.

A legkisebb királylány az ajtóból kukucskált ki, nagyon megtetszett neki a legény.

A legénynek is a leány.

– Rendben van! Halld első kérdésemet: létezik-e, és ha igen, milyen színű a Főnixmadár?

– Életem-halálom kezédbe ajánlom, létezik, felséges király! Gyönyörű vörös-arany tollazatú hím madár.

– Rendben van! Halld második kérdésemet. Mi történik vele élete végén?

– Életem-halálom kezédbe ajánlom, élete végén fahéjagacsokból fészket épít, meggyújtja, és vele együtt porrá ég, felséges király!

– Rendben van! Halld harmadik kérdésemet. Mi történik ezután?

– Életem- halálom kezdedbe ajánlom, a hamvakból ezután egy új, fiatal fönix születik, felséges király!

– Rendben van! Mindhárom kérdésre jól válaszoltál. Országot-világot bejártam, de még hozzád hasonlatos legényt nem láttam. Eddig sok száz kérőnek húzatam karóba a fejét, mert nem tudta a válaszokat. Isten neki, neked adom a legkisebb leányomat, s vele az egész királyságomat.

– Felséges királyom! Életem-halálom kezdedbe ajánlom, van nekem még két bátyám, ők is becsületes, de-rék legények.

– Rendben van! Akkor legyen övük a másik két leányom.

A király elhozatta a palotába a szegény özvegy-asszonyt, a Fönixmadár könnycseppje meggyógyította, majd az öreg király feleségül vette. A futárt a két fiához küldette, mivel pont letelt a három esztendő. Ott várahoztak üres kézzel az öreg tölgyfánál, a fehér keszkenő még mindig ott fent lobogott.

A király hozzájuk adta a másik két szépséges leányát. Csaptak is nagy lakodalmat, hét országra szólót. Egyszeriben megeresztették minden hordón a csapatot, volt hejehuja, menyegző, amilyen még nem volt ezen a Földön.

Boldogan éltek, míg meg nem haltak. Itt a vége, fuss el véle.

Dr. Karácsony István

Mestereim, segítő-őrző angyalaim

(5. rész)

VIII.

Gyógyszertanmesterem, Isekutz Béla professzor

Körülbelül negyedik évfolyamos lehettem a budapesti orvostudományi egyetemen, amikor komolyan magamnak szegeztem a kérdést, hogy én valóban orvos akarok-e lenni?! (Bevallom, elég későn!)

Ugyanis, ha igen, akkor „keményen” neki kell állnom a tanulásnak, nem pedig a jó tételeket remegve húzgatva, átcúsúszkálva „átbukdácsolni” egyik tanévből a másikba!

S ekkor bizony, megtörtént a csoda, s attól a pillanattól kezdve erőt éreztem magamban. Az egyetemi 47 szigorlati tárgy közül a gyógyszer-tan volt az egyetlen, amelyet foglalkozásról foglalkozásra, azaz óráról órára tanultam. Ilyen értelemben szinte „mániákusan” tanultam. De oly annyira, hogy a tanév vége felé már nemcsak a szerek hatásmechanizmusait tudtam, de az adagoláson túl a különböző gyári kisereléseket is. Évfolyamtársaim csodámra jártak, mert a gyógyszer-tant tudtam kívülről és belülről, előlről és hátulról!

Na ja, és hát akkor jött a vizsga (a szigorlat). Hát ezt bizony a Karinthy-könyvből kellett volna kivágni a „Jó tanuló felel” címmel, és akkor lett volna halvány utánzata az eredetinek.

Szegény Isekutz professzor, majd leesett vizsgáztatószékéből egész szigorlatom alatt! A sok telet megélt kiválóság sok mindenre fel volt készülve „borzas” élete során, arra nem, hogy legyen hallgató, aki azal kezd a „ékes feleletét, hogy a szalvarzán szerkezeti képletét, „felrajzolja” a táblára.

Akkor már régen elfelejtődött a penicillin készítményekkel kicserélődött syphilis elleni gyógyszerek arzent tartalmazó listája. Ez a képletraajzolás még a harcedzett idős professzornak is „sok volt”. – Hát ennyi dicsérő szöveget életem során sehova és soha nem írtak be!

Mindenesetre Órangyalomnak ezúttal jólesett egy kicsit megpihenni. Mintha érezte volna, hogy mennyi feladat és munka vár még rá a nem egyszerű további életem során!

IX.

Politikai gazdaságtan vizsgánk

Drága Emil barátommal (mellesleg SÖRHAJÓNK „oszlopos tagjával” és csoporttársammal) ballagtunk az Üllői úton, a Kinizsi utca környékén valamelyik februári délelőttön.

A legnagyobb baj az volt, hogy pontosan nem tudtuk a helyet sem, ahová vizsgáznunk (szigorlatoznunk) kellett volna mennünk! Nem is beszélve az iszonyú vastag könyvről – ami nevezetesen a tőkés társadalmak politikai gazdaságtanát tartalmazta. Enyhén szólva egyáltalán nem voltunk – kicsit sem – felkészültek. Mindenesetre próba-szerencse jelszóval nekivágtunk a vizsgának.

Lelkiismeretünket már az is terhelte, hogy az épületben eddig egyáltalán nem jártunk, s a PROFESSZOR

URAT, nem hogy nem ismertük, de még csak soha egy pillanatra sem láthattuk, azon egyszerű oknál fogva, hogy az elmúlt fél év alatt egyáltalán nem jelentünk meg az előadásain.

Nos, de így elmenni vizsgázni?!

Végül is Emil valahogy átcsúszott. Ezután a vizsgaterem előtti folyosón szívdobogva várt engem. De várhatott is, mert amire én előkerültem, már csaknem kitörte a „frász”. Ugyanis, el nem tudta képzelni, hogy én a nulla tudással mit kereshetek ennyi ideig benn a professzornál.?

Bent a vizsgateremben meg a következő történt: a hosszú délelőttnek mi voltunk, Emil és én, a két utolsó vizsgázója, természetesen a hangulat is ennek megfelelően alakult.

– Húzzon már valamit! – förmedt rám, majd türelmetlenül és idegesen várta a mondókámat, ami természetesen néhány krákogásból és közhelyes blablából állt. A vizsgáztató erre olyan ideges lett – bár lehetünk ekkor már vagy negyed-ötödévesek, hogy ingerülten megkérdezte tőlem azt a helyet, ahol hosszú évekket ezelőtt érettségiztem, nyilván okulásul mindenki számára.

„Lám-lám itt teremnek/tenyésznek a világ legnagyobb barmai!”

Na és akkor az én Őrzőangyalom bevetette magát!

– Már csak a rend kedvéért is megkérdezem, honnan a pokolból szalajtották magát?!

Erre én lehajtott fővel motyogtam:

– Kérem én a tapolcai Batsányi János Gimnáziumban érettségiztem.

És akkor egyszerre kivilágosodott minden!

A madarak csicseregni kezdtek, a Tanár homloka kisimult, szemüvege fényesebben csillogott, és még a szennyes vödör is peckesebben állt ott a sarokban.

Minden megváltozott, a pokol mennyé vált.

De miért?

Gyorsan kiderült, hogy a mi professzorunk évekket ezelőtt a tapolcai Batsányi János Gimnáziumban tanárkodott (tanított). Így aztán hamar előkerültek az egykori kedves kollégák, a volt diák- és osztálytársak. Majd lassacskán a rideg, vizsgázós ceremónia egy meghitt, bizalmas társalgási beszélgetéssé változott.

Már csak az volt a kérdés: mi lesz ennek a vége?

Végül is egy közepes érdemjegyben megegyezve kiperdültem a terem nagy tölgyfa ajtaján, ahol Emil ba-

rátom halálsápadtan várt rám, s el nem tudta képzelni, hogy mi lehetett az oka a borzalmasan hosszúra sikerült vizsgámnak.

Ezt követően Őrangyalomnak mély hálaimeit rebegettem!

X.

Lehoczky Győző professzor Országos Onkológiai Intézet Nőgyógyászati osztály

Amikor visszatekintek, hogy miért is lettem onkológus – amely nem egy derűs területe a medicinának – bizony előkerülnek azok a „fároszok”, a nagyszerű emberek, professzorok, vagy egyszerűen „csak kollégáim”, akik mind orvosi, mind emberi magatartásukkal igazi mintaképül szolgáltak nekem. Példájuk annyira vonzó volt számomra, hogy szinte mindent elkövettem azért, hogy valamennyire is nyomukba léphessek. (Az elmúlt évszázad 70-es éveiről van szó) Hogy a nagy „nevek” közül ehelyütt csak néhányat említsek meg: pl. Dr. Kellner Béla patológus professzor, Dr. Besznyák István sebészprofesszor, Dr. Eckhardt Sándor professzor az Országos Onkológiai Intézet főigazgatója...

Szóval ebből az arzenálból külön is kiragadom DR. LEHOCKY GYŐZŐ professzort, aki a szó legnemesebb értelmében „egy jelenség volt”! Nemcsak azért, mert Őt modern polihisztornak tekintem, hiszen az orvoslás mellett sok egyébvel is foglalkozott magas szinten: pl. versírással, szobrászattal (amely tevékenységeit leánya, Gyöngyi mind a mai napig szeretettel ápolja), de orvostanítványként szuggesztív egyénisége fogott meg leginkább.

Előadásain úgy tudott magyarázni, hogy mi, hallgatók, akik tátott szájjal csodáltkuk, a mi számunkra lehetetlen volt nem megértenünk, hogy mit is akar mondani!

Higgyék el nekem, hogy onkológiai szempontból mind a mai napig abból élek, amit tanultam tőle.

Tudjuk jól, hogy csak a jellemző és „karakteres figurákat” lehet parodizálni, de őt lehetett – már aki értett ehhez. Ilyen volt dr. Töttösy Béla, boldog emlékü adjunktusa.

Máig nem felejttem el, hogy ez a bizonyos Béla a be-mosakodó „lavórkába” közelről úgy tudott beszélni, hogy abban valóban az idős professzor hangját véltük felfedezni.

Igazi „Paganel” vagy „Coppélius mester”, esetleg éppen Hoffmann, a nagy mesemondó volt, ahogy tíz-dioptriás szemüvegén keresztül „mutogató” bottal a kezében, hófehér köpenyében járkált előttünk, vagy a padsorok között, s okított bennünket, onkológia szakvizsgára készülőköt, a nőgyógyászati onkológia és a rákszűrés ilyen-olyan rejtjelmeire.

Hála a jó Istennek, a professzor úr magas kort ért meg. Most újabban – miután leánya gondozásában – szépirodalmi kötete jelent meg, versei fogtak meg leginkább.

Hadd zárjuk le ezen Mesteremnek történetét egyik szép verse utolsó soraival:

*„Hogy érdemes volt?
Ezt sose kérdezém.
Szép volt nagyon, ezt éreztem én...
S így peregtek az évek az idő kerekén.*

*S ha a százszor kellene újra kezdenem,
Ilyenné tenném újra életem.
S ha újra lehetne kezdenem csatát,
Ezt tenném mindig, száz életem át.”*

(folyt.köv.)

Kárász Tamás

Felbukkant

Ősszel a bágyadt nap már nem a fejünk felett süt, mint azt teszi a nyári hónapokban. Lapos pályáját nappal sokkal hamarabb lefutja, ám gondoskodik róla, hogy tekintetünket minduntalan zavarja. Jártunkban, kel-tünkben szinte bármerre is figyelünk, bántó sugarai nem kímélik szemeinket. Provokál szinte minket, hogy a nap egyetlen percében sem feledkezzünk el róla, mielőtt a tél szürke felhőivel hosszú időre el-takarja előlünk.

A tél közeledte hervadásra készíti a nyáron szépen viruló kerteket. Zöld hajtást már a nap vakító, kellemetlen fénye nem növeszt, lassú téli nyugalomra ké-

szülődik fa és cserje egyaránt. Leveleiket elhullajtják, és a náluk kisebb növények elhalt szárai egyre világosabb kontúrjai szinte világítanak a zöld fűvel egyenletesen borított kertben. Csakhamar eléri a lenyugvó nap az alacsony sukorói ikerhegyek csúcsát a sötétkék felhőtlen égen.

Minden csendes. Szellő sem zavarja a gyönyörű látványt, a horizont felé igyekvő napot. László a nyitott konyhaablak előtt állva hirtelen felfedezte az őszi alkony minden szépségét pár perc alatt. Csak ritkán vetett néhány pillantást kertjére, de a táj szépsége most érintette meg először. A kora esti tv-sorozatok, az elmaradt napi munka pótlásának valamelyike minden esetben elvonta figyelmét a természet időigényes megfigyelésétől. Felgyorsult világunk szinte sugallja a kapkodást, ami eredményezi a minket körülvevő csodálatos világ felületes megfigyelését. Helyette egy homályos célt követünk megbabonázva, mely szinte elérhetetlen, miközben elviharzunk sok szép és jó mellett. Ha már elérkezik az este, mégis hiányérzet gyötör az el nem végzett munkák miatt. Belefeledkezni környezetünk apró részleteibe, a tegnap még bimbózó növény mára kinyíló csodálatos virágára. Az élni akaró kisebb növények fény felé igyekezetét segíteni – ez az igazi kikapcsolódás.

László tovább figyeli kicsi kertjét még aprólékosabban. A kiszáradt, halvány pasztell-színű kórók erdejében egy fémnek látszó, ember által alkotott görbe tárgy kezdett kirajzolódni. Semmi kétség afelől, hogy nem növény vagy elhalt fás képződmény! Nem illett ide ebbe a környezetbe! A növények simulnak környezetükhöz és egymáshoz is, de ez a valami szobor-szerűen egyhelyben állva feszített, dölyfösen-szigorúan elhatárolódva az öt jobbról, balról megérintő szelíd növényektől. Látszott, nem kívánta társaságukat. Felsőbbrendűnek érezte magát. Ezt nem a természet alkotta! Ez valami ember által eszkábált fürmedvény. Véget ért a természet önfeledt csodálása! Már nem számított semmi más a lenyugvó napsütésben, csak az a fémszerű idegen tárgy a békésen hervadó őszi kertben. Minden más érdektelenné vált, megszűnt létezni László fejében. Feszülten figyelte a magányos, egyre jobban szemet szűrő tárgyat. De mi lehet ez, és miért nem látta idáig? Rejtély a kert kellős közepén, amiről nem volt fogalma!? Az élet kiszámíthatatlan, és soha nem tudhatjuk, mit hoz a holnap. Ez a tény nem megnyugtató, sőt kimondottan ijesztő, mint jelen esetben. Nem volt választása. Végére kell járni a rejtélynek még napnyugta előtt.

Elindult megszállottan a kerti kapu irányába. Nem nézett semerre. Határozott léptekkel csörtetett a kertben, annak titkát felfedni. Néha fennakadt egy-egy fás kóróban, és meg is karcolta arcát némelyik, de mindezt már nem is érzékelte. Csak ment és ment előre. Már csak pár lépés, és végre megérkezett!

Fölbe gyökerezett ebben a pillanatban lába a döbbedettől: határozottan felismerhető volt már a folyófüvel sűrűn benőtt, márciusban használt rotációs kapája.

Kovács F. István

Korai „érettségi”

Szülei hiába dolgoztak inuk szakadtáig, szegények voltak – majdnem annyira, mint az a bizonyos eger a templomban... Ám bárhogya is volt, Sándor szeretett gyerek lenni. Az idő múlásával ugyan mind több feladat jutott a család kenyérteremtő munkájából, és az a kenyér bizony néha megkeseredett szájában, ő mégis mindvégig a rácsodálkozás korát élte. Megismerkedett a szeretet ritka érzésének simogató melegével. Sorra fedezte föl a természet kincseit, az iskolában ajándékba kapott izgalmas tudományokat, a mezítalás esztendő felhőtlenységét, a családi fészek biztonságát – ha olykor kevésbé volt is érezhető. Azokban az években még mindent játéknak tekinthetett. Hamar elfeledte a bántásokat, a felesleges keménységet, a mezei és otthoni munkák ínszagató fájalmát, hisz mindig rátalált valami csoda, új felfedezés – vagy a környezetében, vagy saját magában –, ami kitörölte a rossz érzéseket. Viszont azon a keserű napon minden megváltozott!

Szalai Sándor számára tizenkét és fél éves korában beköszöntött az ifjúkor! A teste is kamaszodni kezdett már – vézna, ürge, szíjas izomzatú fiúvá formálódott. Főképp azonban a lelkében születtek, és gondolataiban fogalmazódtak meg olyan érzések és felismerések, melyek idejekorán megfosztották a gyermekkorra jellemző gondtalan szabadságtól. Egyébként is sokat gondolkodó, a dolgok miértjét folyvást kutató fiú volt, szeretett szemlélődni, a természet jelenségeit – s ha úgy adódott – az emberek magatartását csendben megfigyelni. Hamar megtanulta, hogy a szavaknak súlyuk van, ám a cselekedeteknek még inkább! Megtapasztalta azt is, hogy a kimondott bántás néha jobban fáj, mint az ütések.

Mivel a faluban ismétlő-iskola nem működött, a hatodik osztály befejezése után eleinte csak elvélve találkozott pajtásaival, bár iskolatársai közül csak két-három fiú állt igazán közel hozzá. A nyár végén azonban utolérte őt is a leventemozgalom, mely új szabályokat hozott életébe. Sándor a fölösleges regulákat nem szerette, az újdonságokat viszont mindig érdeklődéssel fogadta. Sőt ebben a szervezetben a túlzott hivataloskodást, a sorakozókat, az erőltetetten meszterkelt taglejtéseket – a fapuskával való tisztelgést, menetelést, „jobbra-balra át” gyakorlatokat –, némi-képpen komikusnak, gyerekesnek, ilyesformán szórakoztatónak találta.

Kondor Elemér zászlós pedig hamar észrevette a fiú szemében bujkáló mosolyt, ám szerencsére félreértette, a lelkesedés jelének tartotta. A falusi csapat elég kis létszámú volt, így a hetenkénti kétórás foglalkozások alatt külön-külön is jól megfigyelhette tagjait. A negyvenes éveit taposó férfi Galíciában harcolt az első háború során, és meglehetősen sok viszontagságon átesett már ahhoz, hogy a leventeparancsnokságot komolyan vegye. Az ország megcsönkítését nem csupán politikai kudarcnak és nemzeti tragédiának, hanem személyes sérelemnek érezte, ennél fogva a rábizott fiatalok honvédelmi nevelését kiemelt fontosságú hazafiúi kötelességnek tekintette.

Sándor, legtöbb társával együtt, először találkozhatott igazi frontharcossal. Természetesen mindnyájuknak imponált a feszes tartású, dús bajuszú egyenruhás férfi, a mellkasán fityegő kitüntetésekkel, a derékszíjára csatolt pisztollyal és a fényesre suvickolt csizmával. De a fiúnak leginkább Pajtás, a zászlós almásderes heréltje nyerte el a szimpátiáját. Már az első alkalommal szerét ejtette, hogy közelebről megismerkedjen a lóval, amit talán az is megkönnyített, hogy az állat megérezte rajta saját két kancájuk aromáját. Merthogy a nyár közepén végre hazahozhatták az uradalmi istállóból Szedrest és Sárit, a két kiöregedett parádéslovat, és ő, ha csak tehette, mellettük szorgoskodott.

– Szalai fiam! A kantárt! – lett Kondor gyakori vezényszava mind érkezéskor, mind indulás előtt, és Pajtás engedelmesen követte a fiút, ahogy a szárat fogta. A zászlós gyakran méltatta azért is, hogy játszi könnyedséggel teljesíti a hosszas gimnasztikai feladatokat, hamar begyakorolja a katonai mozgásformákat, és az elméleti anyag elsajátításában is felülmúlja társait. Viszont Kondor Elemér katonatiszt volt, nem pedagógus. Nem számolt azzal, hogy Sándor így majd

elszigetelődik a csapaton belül – bár igazából nem is törődött ilyesmikkel. A fiút magát sem érdekelte volna, ám október utolsó hetében, amint a délutáni foglalkozás után hazafelé tartott, a két-három évvel idősebbek közül néhányan elkapták.

A Dobos testvérek voltak – Károly és Zoltán – meg Tóth András és Takács Andor. Az útelágazásnál álló fészület mögötti bokrok közül ugrottak elé, kezükben vastag botokkal. Mindegyikük magasabb termetű, jóval erősebb alkatú fiú volt.

– Szalai fiam! Lábhoz! – vigyorgott rá az idősebbik Dobos.

– A kantárt! A kantárt ne feledd, kisügyes! – toldotta meg András.

Sándor először meg sem ijedt, mert nem értette, mit akarhatnak. Elmosolyodott, és gyanútlanul közelebb lépett.

– Szeretem a lovakat – vonta fel csontos vállait – , ti nem?

– De. A lovakat szeretjük... csak a talpnyalókat nem! – válaszolta Tóth felemelve a botot.

– Mi... micsoda? – döbbsent meg a fiú, de amazok már körülfogták, egy bakancsos láb rúgásától térdre esett, és elkezdtek zuhogni az ütések.

Kezeit felemelve az arcát és fejét próbálta védeni, és az ütlegeket egyre jobban előrehajolva a vállával és hátával fogta fel. Nem először verték meg életében, de a szülein kívül mindeddig egyetlen ember emelt rá kezet. Eleven gyerek volt, így az apróbb csínyekért Antal Béla tanító is megsuhintotta néhányszor, de akkor úgy gondolta, azokat a fenytéseket megérdemelte. Ezúttal viszont nem is annyira az ütések okozta fájdalmat, hanem az igazságtalanság miatt növekvő dühöt érezte. Miért? Miért?? Miért??? Zakatolt a fejében mind erősebben, mégse tehetett semmit. Aztán egyszerre felrobbant benne az indulat, és artikulátlan ordítással felugrott. Kiegyenesedve elkapta a kisebbik Dobos gyereket, és magával rántotta a földre. Birkózni kezdtek, de a másik hamar legyűrte, és most már az arcát csépelte mindkét kezével, ám Sándor immár hisztérikus dühvel csapkodta ökleit ellenfele szeméhez, s ezt látva támadói meghátráltak.

Sokáig kuporgott még a poros földút közepén, s közben lassan megértette, hogy a verésben sem a fizikai fájdalom, hanem a lelki megaláztatás okozza a nagyobb gyötrelmet. Későbbi élete során számos alkalommal került még – okkal vagy oktalanul – vitás helyzetbe, de többé sosem tudta úgy elragadni az indulat, hogy bárkire kezet emeljen.

Magyarádi Ágnes

Kislyányom

Ez a történet olyan időkről szól, amelyeket tizenéves koromig elképzelni sem tudtam. Akkor, ahogy most is, egy csapásra háború vett körül bennünket. Mégsem a nehézségek, hanem az apró emberi lelemények, az élet mindent fölülíró bátorsága ragadott meg belőle. Ha bizonyos részleteket nem tudok földidézni, bocsánatot kérek. Nemcsak Tőled, kedves Olvasó, elsősorban azoktól, akik megélték. Igyekszem úgy továbbadni, ahogy Anyám mesélte, egy távoli országban, amelyben a fegyverek a helyi emberek életébe hoztak nyomort, keserűséget, családokat kettészakító átkot.

A második világháború javában zajlott, nyár volt. A magabíró férfiak jó része a fronton. Voltak, akiket a foglalkozásuk megkímélt attól, hogy fegyverrel harcoljanak. Anyai nagyapám kőművesmesterként az utászokhoz került, szakaszvezetői rangban. Hidakat, utakat építettek, javítottak, messze Békés megyétől, ahonnan származott, és ahol feleségét és kislányát, szüleit hagyta.

A hátszágban az aszonyokra maradt minden. Nagyanyám, hogy a kenyérnek való kint ne maradjon a földön, maga aratott, kaszált még holdvilágnál is. Nem került volna ember, akire hagyja, talán meg sem tudta volna fizetni. Kötni a nyolcéves anyám segített meg pár másik lány, rokon asszony.

Aztán visszaadták egymásnak a segítséget. Behordani a kiskocsival meg a két kis ló, a Maxi meg a Gyurka, akik, sokkal később, ha megverték őket a térszében, egyszerűen hazaállítottak a régi otthonuk elé. Ilyenkor úgy megbokrosodtak, hogy csak nagyanyám tudta megfogni őket, szelíd szóval. Aztán visszavitte őket a népi tulajdonba, miután leápolta a korbáctól csíkos hátukat. Ne szaladjunk azonban az események elé.

A nyár arra is jó volt, hogy akik tudtak még, üdülés címén elhúzódtak a vidéki rokonokhoz a Budapesten egyre fokozódó kifosztottság és félelem elől. Így került az egyik gyermektelen, fiatal özvegyasszonyhoz egy Kati nevű kislány, unokaöccsének anyátlan gyermeke. Őszre is maradt.

Varga Katinak nincsen anyukája, az édesapja pedig a frontra megy, mondta a tanító úr, mikor bevezette az osztályba.

Bevonulása előtt maga hozta el, mesélte később Fábiánné. Még aznap vissza is indult. Senki sem látta. Fábiánné pedig mindent megtett, hogy a kislány ne maradjon pajtások nélkül. Elhozta anyámékhoz is, játsszon kicsit együtt a két *lyánka*, ha épp dolog nincs. Az pedig volt bőven, minden csonka háztartásban.

Együtt mentek harmadikba, a tanító úr Erzsike mellé ültette, így legalább *Pörike* sem volt egyedül, került még egy V-betűs. Együtt kezdtek tanulni. Anyának gesztenyeszínű copfjai voltak, masnival a végén, Katának vörösseszőke haját szinte merevre fonta a nagynéni. Mereven ragaszkodott ahhoz is, hogy a *városi kislyány* megtanuljon minden munkát, amit egy rendes vidéki *lyánytól* el lehet várni. *Dógos lány, gyorsan tanul*, mondogatta. Ugyanígy ragaszkodott ahhoz, hogy mit illik. Például *lyánynak egyedül a bótba* sem volt *illő* menni. *Piarcra* sem, sehová. Mindegy, hogy mások hogyan szokták. Kata csak pajtással vagy ismert felnőtellel tehetette ki a lábát a házból. Meg ne szólják őket.

Anya néha óvatos lázadásba kezdett. Szívesen maradt tovább az állatoknál, inkább hasznoskodott a konyhán, minthogy leckét írjon. Tanuljunk, *Pörikém*, a lecke az első, el ne maradjunk, biztatta Kata csöndes szóval. Szétnyitották ügyesen a nagy konyhaasztalt. Fele a leckének kellett, felén, amíg volt miből, nagyanyám gyúrta fáradhatatlanul a csigatészának és a cérnametéltnek valót. Aztán a *verendán* szárították, el is adtak belőle, kellett minden fillér a konyhára. A szegénység előbb-utóbb a vidéket is elérte.

Egy nap anya elkeseredve turkált az ételben. Ki tudja, hányadszor volt már *vízi cibere*, lelke apró lázadással tiltakozott a túl korán jött felnőttkor ellen. *Pörikém*, edd meg rendesen az ételt. Háború van, meglehet, holnap már ennyi sem kerül az asztalra. Ha nem eszel, megbetegszel, a betegek pedig meghalnak, mondta. A szeme végtelen messze tekintett, olyan szomorúság volt benne, amelyet anya még nem is sejtett. Ki lesz akkor az én kis barátnőm? folytatta. Katának igaza van, meg jobb a békesség is. Tudnám, honnan ilyen érett, mint a felnőttek? – tűnődött anyám. Sok évvel később mondta ezt el, mikor nekem volt hasonló ar-

com az asztalnál. Valahogy vége lett a tanévnek. Egyszer pedig a háborúnak is. Fábiánné a maga módján megjutalmazta a két lányt a majdnem kitűnő bizonyítványért. Kis református énekeskönyvet kaptak, egyformát, hiszen olyanok, mint a testvérek. Kata egy pillanatra rámeredt, csodálkozva, aztán szépen illedelmesen elfogadta.

A háború végén ismeretlen férfi jött érte. *Apja elesett a fronton*, mondta, ő kérte rá, hogy vigye haza. Munkaszolgálat, elhurcolás tabu volt, ki sem ejtették. Ki tudja, mi jön még? Ősszel Erzsike egyedül ült be a padba. Mellette üresen maradt Kata helye, hátha visszajön. Soha többet nem találkoztak. Fábiánné mélyen hallgatott. Páran tudni vélték, az *unokaöccse* családjá Amerikába emigrált. *Disszidensek*.

A hetvenes évekre valamelyest lazultak a korlátok. Ha elvben nem is, de a gyakorlatban. Egy napon, a rekkenő alföldi nyárban, idegen autó állt meg Fábiánné háza előtt. Az asszony sokat öregedett, sokára jött elő a csöngetésre. Jól öltözött asszony állt a kapuban, nagy kislánya mellette, tornacipősen, farmerban, látható zavarban. Fábiánné hosszan nézte a kisajtó résén át. Aztán hirtelen egymásba kapaszkodtak. Percek teltek csendben. *Te vagy az, kislyányom?* Hát sikerült, Istennek hála. Kata a lánya felé fordult. Valamit mondott, a kislány elpirult.

What do I say? – súgta vissza a kislány.

Nothing. She won't understand. She doesn't speak English.

A kislány egyszerre megértette. Fábiánnéra nézett. A pillantása, a szeme színe, épp mint Katáé. You saved my mom, súgta. Aztán csak a szemek beszéltek, értették egymást.

Nem mondom, hogy megnyugtató a furcsa történet, akkor, Kelet-Afrikában, amikor egyik pillanatról a másikra torkolattüzek közé fogták a gyönyörű, három sziget alkotta városunkat. A kiürült piacon a hagymahéjat mutatta az öreg arab árus. *Non ce, signora, scusi. Domani?* Talán holnap, mondta Anyának. És lett holnap. Itt vagyunk. Az élet sok apró következetességével, akarattal, imával.

Nagy-Rakita Melinda

Állatkert - emlék

Budapesten van a világ egyik legszebb Állatkertje. Gyerekkoromban minden május elsején felvonulás után oda mentünk a léggömbökkel és a kis piros-fehér-zöld zászlócskákkal a kezünkben. Mindig nagyon vártuk. Engem nem csak a majom érdekelt. Szerettem a hatalmas elefántokat és a jegesmedvét, aki a szilák tetején üldögélt. Az akvárium csodavilága elkápráztatott.

Gimnazistaként a Barlang moziba jártam biológia szakkörre. Előadásokat hallgattunk, filmeket néztünk. Akkoriban faltam Molnár Gábor könyveit. Tizennégy éves koromig már minden könyvét elolvastam. Kedvencem a Dzsungel doktora volt.

Talán másodikos lehettem, amikor az író, Molnár Gábor jött el előadónak. Ma is emlékszem, ahogy ült egy magas széken – akkor már vakon –, és úgy mesélt, hogy előttünk élőben peregték az általa átélt kalandok.

Azóta is évente legalább egyszer elmegyek az állatkertbe. Nézem, ahogy egyre épül, szépül. Egyre tágasabb, izgalmasabb, egyre inkább igyekeznek az állatok természetes igényeinek megfelelő környezetet teremteni. Persze ma már azt is látom, hogy ez bizony nem könnyű, mert nekik valójában a természetben lenne a helyük.

Régezte a fiaimat vittem az állatkertbe, mostanság már az unokáimmal megyek. Ők is osztják rajongásomat az állatkert csodái iránt.

Pár évvel ezelőtt egy mesém – A Császár és a madarak – első díjas lett a Budapesti Állatkert pályázatán. A Varázshegyben volt a díjátadó. Úgy éreztem, ez maga a varázslat.

*Létezésemet
igazolja a tükröm,
mely most eltörött*

(Móczár Csaba)

Naszvadi Judith

Sokadika

Nem embernek való ez a meleg. Csak most indult el, de már szakad róla a víz. Az istenit annak a hülyegyereknek, csak nem fújta fel a kereket. Így menni sem lehet ezzel a szar biciklivel. Ha hazamegy, a falhoz csapja. Először a biciklit, aztán a gyereket. Szuszogott, ahogy tekert.

Vicc az egész! Úgy kaparta össze apróban a bevásárlás árát. Figyelmesen átkutatta a télikabátok zsebeit, a táskák alját, de sehol semmi. Mentő ötletként kikapta az autóból a bevásárlás százast, de végül a gyerektől kérte el a zsebpénz maradékát, hogy egy kiló kenyeret és lisztet tudjon venni. Tojásos nokedli lesz az ebéd, saláta nélkül. Legalább a tyúkok tojnak. Ha még ennyi se volna?!...

Az utolsó szál cigijére gondolt. Vajon jól eldugta? Az a semmirevaló Jóska meg ne találja valahogy! Vegyen magának a nyugdíjából, ha már neki sosem vesz.

– Meg kell fulladni ezen a rohadt, poros úton! – szaladt ki a száján hangosan. Köpött volna hozzá, de akkor meglátta az öreget, ahogy a nyitott kapuban botjára támaszkodva izgatottan integet. Megállt.

– Sanyi bá! Mi van magával? – kérdezte, ahogy a bicikliről leszállt.

De az öreg csak tátogott fogatlan szájával, és gyámoltalanul toporgott hozzá. A fejére mutogatott. Nehezen, a szavakat öblösen kerekítve kezdett beszélni.

– Valami... baj van... röggöny kellene... a fejemmel van a baj...

A segélyhívót tárcsázta. Amikor a telefonközpontosal beszélt, akkor jött rá, hogy nem is tudja, hogy hívják rendesen az öreget. Sem azt, hogy a Deák Ferenc út hány számban lakik. Mindegy, majd figyelni a mentőt. Nagyot kordult a gyomra.

– Sanyi bá, az iratait szedjük össze meg törülközőt, papucsot, ami kell a kórházba! – az öreg tanácstalanul nézett rá egy darabig, aztán totyogva elindult befelé. A mentő hamar érkezett. Sztrók-gyanú, minden pillanat számít. A kapuban aztán lassítottak. Pár hete, tán pont egy hónapja voltak itt. Nincs mit tenni az

öreggel. Karácsony körül kaphatott egy agyvérzést, ezek a tünetek annak a nyomai. Megvizsgálják, de nem tudnak rajta segíteni.

– Röggöny... kellene... – vetette közbe az öreg. A széken kuporgott félmeztelenül, és reménykedve tekingetett hol egyik, hol másik mentőre.

– Hölgyem, köszönjük a segítséget, innen már átveszszük! – búcsúzkodott határozottan az orvos. A mentőtiszt kifele menet még odasúgta félhalkan:

– Ha tudná, hányan csinálják ezt! Amikor elfogy a nyugdíj, valamilyen ürüggyel bekéredzkenének a kórházba. Nekik életmentő a kórházi koszt... – sóhajtott lemondóan, majd visszament a házba.

Nem szállt fel biciklire, a járda árnyékában tolta inkább. Csak hozta volna el azt a cigit! Most nagyon kellene. Ha elviszik Sanyi bát, meg kell etetnie a kutyáját. Ha nem viszik el, akkor hoz egy tál kaját az öregnek.

Összerezzent. SMS. Elfelejtette, hogy a telefont hangosra állította. Megjött a családi! Nem számított rá ilyen korán. Ruganyosan felpattant a biciklire, és tempósan elhajtott a dohánybolt felé. Szólni kéne a Jóskának, hogy jöjjön érte a bolthoz kocsival, mert akkor már több mindent vesz. Aztán legyintett. Úgy-sincs pénz a telefonján, no meg először el kell mennie a benzinkútra a kiskannával. Totálisan üres a tank.

Onódi Judit

Merengő séta

Egy koraőszi hideghullám után végre ismét kellemes napos idő van, úgy döntöttem, sétálok egyet. Természetesen nem a házak között szeretnék baktatni, inkább a hegy felé indulok. A „hegy” persze Diósdon valójában nem is hegy, inkább csak egy emelkedő és egy fennsík, de a település központja a mélyebb részen fekszik, így a helyi köznyelvben a magasabb rész a hegy.

Ahogy elhagyom a házakat, és fölfelé lépkedek az aszfaltozott úton, szemem előtt a valós kép helyett megjelennek a gyerekkori emlékek. Úgy érzem néha, mintha százéves lennék, annyi minden változott a világnak ezen a csöpp kis szegletén is.

Elhaladok az óvoda kerítése mellett, feldereng, hogy egy havasabbra kerekedett télen a gyerekeimmel feljöttünk ide a régi lucernásra szánkózni. Nem lejt túlságosan a talaj, de elég volt ahhoz, hogy egy kis rásegítéssel lecsússzon a szánkó. De hisz az nem is volt olyan régen! Még a terület magasabb része üres, szabadon lehet sétálni, futkározni rajta, de a hétvégi házas kiskertek szőlősorai helyett már modern sorházak néznek felém.

Fölérek a régi pincesorig, itt egy kicsit körülnézek. Tiszta az idő, és innen már kellő magasságban vagyok ahhoz, hogy akár a Duna vonaláig is ellássak. Ahogy tekintetem jobbra halad, az érdi magas partfal takarja a kilátást a folyó kanyarulatára. Balra fordulva a Tétényi-fennsíkon túl a Budai-hegyek mutatják magukat. Szépen lelátok a településre, ami már nem falu, hanem város, és meg tudom keresni, merre van a régi házunk.

Nem a pincék sora előtt indulok tovább, inkább letérek az útról, és egy kis ösvényen kicsit még följebb haladok.

Talpam alatt lyukacsos mészkősziklák kopasz fejtetői látszanak, melyeken alig tud megkapaszkodni néhány gyepcsomó vagy sziklanövény. Alacsony bokrok és erdeifenyők dacolnak a száraz talajjal és a fennsíkon gyakran felerősödő szelekkel. Azonban nem célszerű itt a távolba nézelődni, inkább a lábam elé figyelek. Jól is teszem, hiszen míg a hepehupás fücsomók közt emelgetem a lábam, hirtelen eltűnik a talaj, és egy mély gödör tátong előttem. Szinte függőleges a fala, és ahogy óvatosan a szélére lépve lenézek, több méter mélyen látom meg az alját. Ezt nem a víz mosta ilyen-

re az évmilliók során, a mészkövet helyi kőbányások vajták, fűrészték ki 100-150 évvel ezelőtt házak, középületek építéséhez. A kézi fűrészek nyoma most is látszik a falon és a mélyedésekben. A növények ennyi év alatt sem tudták beborítani ezt a nagy sebet a sziklában.

Veszélyes a szélére menni, pedig gyerekkorunkban sokat játszottunk itt fenn a hegyen, fel sem fogva, hogy esetleg lezuhanhatunk egy ilyen gödörbe. Évente egyszer az egész iskola kivonult „kirándulni” ide, és számháborúztunk a bozotos bokrok, sziklás gödrök vadonjában. Milyen nagy volt számunkra akkor ez a terület, még el is tévedtünk néha. A mai „kis kőbánya” felső részén lévő kiugró részt mindenki csak „sásfészek” néven ismerte, nagyon magasan van, és csak a legbátrabbak, a legügyesebbek mertek oda leugrani. Természetesen ilyen mindig akadt. Egyszer még én is megtettem (persze a viláért sem dicsekedtem volna el vele a szüleimnek!), de nagyon nehezem jutottam ki belőle, így nem ismételt meg soha. Akkor már régen nem folyt azon a részen kővágás, mi gyerekek nem is voltunk tudatában, hogy nem egy természet alkotta kőfal tövében találgatjuk, milyen magasan is lehet a kőperem, és vajon tényleg laktak-e rajta sasok. Az alacsony fák, bokrok között van egy kis tisztás, ahova gyakran jöttünk föl a családdal, barátokkal egy kis szalonnasütésre, pihenésre. Már nem tudom, merre lehetett, most egészen más képet mutat a táj.

Kicsit még feljebb ballagok, és itt a hegy teteje. Gyerekkorunkat végigkísérte, hogy itt ez a lapos, sík terület a rádióadó elkerített és zárt területe volt. Hatalmas, fából és fémből készült négylábú oszlopok álltak a területen, Budapest felől érkezve a látványuk már messziről jelezte, hogy mindjárt otthon vagyunk. A középiskolából jövet a téli sötétben a tornyok piros fényeit meglátva tudtam, hogy hamarosan ideje jelezni a leszálláshoz. Amikor kirándulás közben a kerítés mellé értünk, és fölnéztem az oszlopokra, mindig valami leírhatatlan szorongó érzés fogott el. Félelmetesen tornyosultak fölém, úgy éreztem, mindjárt lépnek egyet és eltaposnak. Ennek ellenére nem örültem, mikor elkezdték lebontani őket, majd megszüntették az adó működését. Úgy éreztem, hogy a gyerekkorom egy részét is elbontják velük. Ma már csak a rádiók és televíziók múzeumának ad helyet az egykori adó épülete egy kis kertés terület közepén, a fennsík már modern kertés lakóházakkal van teleszórva.

A valamikori bekerített terület alatt a falusi élet szerves részeként gombapincék működtek a mészkőhegy-

be vajt járatokban. Itt-ott még kibújik a talaj fölé egy-egy levegőző kémény, a mélyben még nem tűnt el a múltnak ez az emléke. Az egyik még néhány éve üzemelt, de most úgy látom, hogy már nem használják. Lesétálok a bejáratig vezető széles bevágáson. Ijesztően lehel felém az oldalfal felől egy kitört ablakú nyílás, de vonz is, így hát óvatosan bekukucskálok rajta. Ahogy megszokja a szemem a benti sötétséget, csak téglatörmeléket és szemetet látok odabent, a kis helyiség távolabbi részét pedig már homály fedi. Tovább megyek a lejtős, kövekkel kirakott úton a bejárat felé, de ott már elfog egy kis rettegés a félig kinyitott, nagy vasajtó közelében. Hűvös, dohos levegő suhan felém a barlangszerű sötétségből. Hiába azonosítja be orrom a gombatrágya ismerős szagát, inkább horrorfilmek helyszíne jut eszembe, nem a nyirkos homályt kedvelő csiperkegomba.

Hideg borzongás fut át rajtam, ahogy arra gondolok, vajon lehet-e bent valaki, aki nem igazán örül az én kíváncsiságomnak. Már szinte érzem is, hogy valahonnan a sötétségből figyelnek. Ahogy fantáziámat tovább engedem szárnyalni, és mindenféle egyéb, idegen szemek elé nem kívánt tevékenységekre gondolok, elfog a páni félelem. Hirtelen sarkon fordulok, és gyors léptekkel elindulok a lejtős bejárón vissza az utca felé, a biztonságot nyújtó világosság és nyílt terület felé.

Lehiggadva folytatom a sétát vissza, a házsorok felé. Még visszanezdek, lelki szemeim előtt árvalányhaj hajladozik, kankalinokkal karöltve táncol a tavaszi szellő ritmusára. Masnis copfba kötött hajjal szedek pár szálat egy kis csokor pipacs mellé nem tudván, hogy később szigorúan védett, ritka növény lesz belőle. Kár, hogy nem sokáig bírja a vázába zárt létet, szabadnak született.

Autók húznak el mellettem visszazökentve a jelenbe. A házak közt már alig akad egy-két alacsony, apró ablakú, régi ház, némelyikben már nem is laknak. A változás, fejlődés hatalmas léptei eltaposták őket. Ám tudom, egyszer lesz majd valaki, aki úgy sétál végig ezen az úton, hogy a mai táj képeinek emlékeivel nosztalgiazik.

*Harmatcseppeken
visszatükröződések,
hamis valóság*

(Kreischer Nelly)

Szeghy Karolina

A Bolygó Kórház

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy Bolygó Kórház. Ugyanolyan volt, mint bármelyik másik kórház, itt is voltak orvosok, ápolók, és itt is sok mindenkit meggyógyítottak. Ez a kórház azonban valamiben mégis különbözött a többitől; ugyanis a galaxisok között, az űrben lebegett, közvetlenül a Tejútrendszer szomszédságában.

A Bolygó Kórházban mindig nagy volt a forgalom. A folyosón jöttek-mentek a nővérek, sóhajtozva keringtek a betegek. A Holdnak épp mandulaműtése volt. Marsnak eltörött a lába, ezért be kellett gipszelni. Ekkor új beteg érkezett a kórházba. Kitérült a kórház dupla szárnyas barna ajtaja, és hatalmas kék golyó gurult be rajta; a Föld.

– Mi a panasz? – kérdezte a pultban álló csillagocskák; a nővérek.

– Nagyon rosszul vagyok – sóhajtott a Föld.

– Mi fáj konkrétan?

– Mindenem... a szívem – nyögte a Föld, majd elájult. Azonnal hordágyra tették, kivizsgálták. Hosszas konzílium után, az orvos a beteg elé állt a diagnózissal:

– Hatalmas a baj, barátom.

– Mi bajom? – rémült meg a Föld.

– Önt megfertőzte a legrosszabb parazita fajta; az ember – állapította meg az orvos.

– Az ember jó, nem parazita – védekezett a Föld. – Nem fertőzés, én kértem őket a Bolygóközi Tanács előtt, amikor elosztásra kerültek. Az ember jó volt hozzám régen...

– Csak közben elromlott – folytatta az orvos. – Az ember már mindig újat akar, törtet, elvesz mindent magától. Hisz láthatja, maga elromlott, beteg lett.

– Doktor úr, mondja meg őszintén, a betegségem halálos? – reszketett a Föld.

– Mi tudunk magán segíteni – mosolyodott el büszkén a doktor, a mellette álló ápoló helyeslően bólogatott.

– Megtisztítjuk. eltüntetjük a parazitáit, és maga újra boldog és egészséges bolygó lesz. Új életeknek adhat helyet.

– Azt már nem – rázta makacsul a fejét a Föld. – Én felelősséget vállaltam az emberekért.

– Képes lenne magát áldozni olyasmért, ami ennyire hálátlan? Ez hallatlan – háborodott fel az orvos.

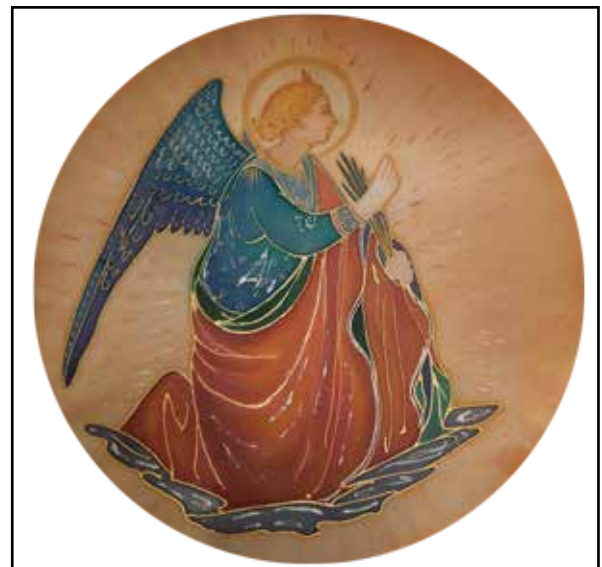
A Föld szemében könnycseppek gyűltek:

– Hazamegyek – mondta határozottan, felkelt az ágy-

ból, és az ajtó felé indult.

Az ápoló zavartan hol a doktorra, hol a bolygóra nézett.

– Ne aggódjon, nővére! – legyintett az orvos. – Hamarosan visszatér... Mindenki nem nyerhet. Vagy ő, vagy az ember, hamarosan kiderül. Kérem a következőt!

Cserni András

Álmomban

Tegnap álmomban Egyiptomban jártam
 úgy háromezer-háromszáz évvel ezelőtt,
 amikor pompázott a fáraói állam.
 A merengés terített méla lepedőt
 egy homokban térdeplő alak vállára,
 nehogy bőre megégjen a tűző napon.
 Így szólt hozzám: A nagyságnak oly nagy az ára...
 Ekkor megismertem: ő a nagy fáraó, Ehnaton!
 Sokan gyűlöltek – folytatta – , mert változást
 álmodtam, indítottam és vittem végbe,
 de gyorsan elértem a végső állomást:
 trónomról taszítottak a mélybe...
 Aton perzselő nyilai engem nem égetnek,
 látod? Lágyan simogatnak kecses ujjakkal,
 de a nagyképűekbe tüzes tűkként mélyedtek...
 Álmom jogos volt, érzem, mégis bosszúangyal
 jött értem szárnyát csattogatva.
 Az újtók keserű sorsa, lásd, ez:
 konok rinocéroszok orrszarva
 álmaik kártyavarába halált fecskendez,
 saját vére és kétségei akadnak torkán,
 és fojtják meg észrevétlen...
 Ha tépné őket parancsomra orkán,
 vagy homok alatt rothadnának étlen,
 vagy rájuk uszítanám a Nílus krokodiljait,
 csak ebből, a rémálomból értenének...
 Csak erőszakkal szólíthatod meg az erőszak fiait,
 pazarlás nekik az érzelmes ének
 vagy a bölcs versek, békés újrafestés...
 Jegyezz meg valamit jól, barátom:
 hogy a történelem kőlapjára új Aton-himnuszt véss,
 az kell, hogy... És ekkor vége ért az álom.

*Fátyolos szemek
 reszkető kezek törlik
 bánat harmatját*

(Nagy-Rakita Melinda)

Kállay Gyopár

Rettenetesen

A rózsaszín boldogság-köpeny,
 Süpped, hullámszik, akár a fövény,
 Mégis szebb a világon minden virágnál.
 Aranyérezésekkel körülfonva
 Lesz csak a vágy mámoros öröm,
 Édes bohóság, lázas imádat,
 túlmutat minden gyönyörön.
 Szemében határtalan vágy csillog,
 Reszket,
 Mint tóban az ezüstsínű hold.
 Minden gátlást felold.
 Oly eleven, forró, eszeveszett.
 Szerelmesek, rettenetesen szerelmesek.

Száguldott az érzés, mely mindent elöntött,
 Elveszett eszébe vad szerelem költözött.
 A mámor édes, üde burka
 Ellepte a szobát.
 Csak szállt és szállt,
 Mint pille virágról virágra.
 A szerelem édes agóniája
 Vibrált, csattogott, sikított,
 Édes rózsákban virított,
 Míg a boldogság mámora
 Csókokká nem olvadt szét.
 Elvette a szerelmesek esztét,
 Mintha vakok lennének és süketek.
 Szerelmesek, rettenetesen szerelmesek.
 Borzongás futott végig a szobán,
 Remegett minden, mintha gyönyörűen fájna a lét,
 Mintha a vágy tépne mindent cafatokra,
 Mintha ebből állna az élet,
 Kiszabadult az öröm, a világi kacatokra.
 Lihegve, bőrozza rohant végig,
 Vágtatott
 Nyögve, mintha súlyt tartana,
 Pedig megszabadította a súlytól a testet, lehullott a
 szív lakatja.
 Szétszakadva, mégis örökre egybenőve,
 Szerelmesek, rettenetesen szerelmesek.
 A sok szétszórt, bohó csók között,
 Szíve öröm-himnuszt zümmögött.
 Lágy borzongás futott végig a két, gyöngyöző testen,
 Csak ők feküdtek ott ketten,
 S míg kint ordított egymással a helyes és a helytelen,
 boldog szívdobbanásokkal a két szerelmes mindenről
 elfeledkezett.
 Szerelmesek, rettenetesen szerelmesek.

Kedves versem

Sok kedvenc versem van különböző „költőtollakból”. Ám ha választom kell, akkor Ady vagy József Attila „tollával ékeskednék” legszívesebben.

Nekem ők jelentik a költészet mindenségét. József Attila egyetemes költészete határtalan, Ady „látó” költészete pedig prófécia mind materiális, mind spirituális értelemben.

Adynak A Hortobágy poétája című művét választottam volna önző módon, mert ez a vers kicsit rólam szól: a hortobágyi parasztfiú és én, a munkáscsalád sarja, akik „eltemették rögtön” a nótát... Sok párhuzamot látok az én irodalmi életem és e fiú élete között. Én talán kicsit tovább mertem lépni, és tovább is jutottam ezen az irodalmi úton, s a „vadakat terelő juhászból” tán lettem kicsit költő is...

Azonban szüleim közeli halála és lassan félévszázadosá növekedett életidőm miatt az elmúlás gondolatainak jegyében mégis inkább mást választottam – mintegy ösztönösen...

Párisban járt az Ősz

*Párisba tegnap beszökött az Ősz.
Szent Mihály útján suhant nesztelen
Kánikulában, halk lombok alatt
S találkozott velem.*

*Ballagtam éppen a Szajna felé
S égtek lelkemben kis rözse-dalok.
Füstösek, furcsák, búsak, bíborak
Arról, hogy meghalok.*

*Elért az Ősz, és súgott valamit,
Szent Mihály útja beleremegett,
Züm, züm: röpködtek végig az úton
Tréfás falevelek.*

*Egy perc: a Nyár meg sem hőkölt belé
S Párisból az Ősz kacagva szaladt.
Itt járt s hogy itt járt, én tudom csupán
Nyögő lombok alatt.*

Ez a verselemzés rendhagyó lesz: inkább érzelmi alapon közelíteném meg, mintsem nyelvtanilag vagy verstanilag.

Ennek két oka van:

1. Nem vagyok magyartanár, sem irodalomtörténész, így szakmailag hiányos vagy okoskodó lenne elemzésem.

2. Abban hiszek, hogy egy vers vagy bármely irodalmi mű abban hordozza erejét, ha az érzelmekre hat. Adynak ebben a versében is szimbólumként jelenik meg a fő téma, a halál, az ŐSZ képében. Ősz: egyenlő elmúlás, egyenlő halál. A költő úgy érzi, közeleg életének vége...

1. versszak:

Bár tombol a nyár, szikrázik a napsütés, lüktet az élet, DE nesztelen suhant be az ősz egy pillanatra. Mintegy baljós, vihar előtti csend, ami megzavarja ezt a csodás nyári idillt. A halál lehelete, az elmúlás fuvallata jelenik meg ebben a természeti pillanatképben.

A „találkozott velem” sor már azt jelzi, hogy ezt az élményt csakis ő, a költő élte meg.

Másnak fel sem tűnt. Oly személyes az élmény. Jelnek vehető!

2. versszak:

Itt már cselekményre és az ebből táplálkozó érzésekre épülő sorok követik egymást.

Ahogy sétál, és közben gondolkodik: „égtek lelkemben kis rözse-dalok...” ez már a kihalóban levő tűz.

Ez a szimbóluma az élet utolsó kapaszkodásának ragaszkodásának a földi léthez. Lelke már nem lánghol, nem lobog, hanem ég, később pislákol, és végül kihuny.

A költő a rözse szót használja, ezzel is jelzi, hogy ellobbant már férfierejének telje, hisz a rözse nem képes már fellángolni, mint a vastag ölfa, miként ő maga sem képes már megújulni-fellobbani. Megérzi a halál fuvallatát.

3. versszak:

Konkretizálja is a halál biztos eljövételét: „Elért az Ősz és súgott valamit, / Szent Mihály útja beleremegett”.

Abból lehetünk biztosak benne, hogy itt a halál konkrétumként szerepel, hogy míg az első versszakban lévő Ősz csak nesztelen suhant Szent Mihály útján, és csak sugallta valami rossznak a kezdetét, itt már beleremegett Szent Mihály útja az Ősz üzenetébe.

A kulcsszó: a „beleremegett” szimbóluma a már biztos és tudott üzenete az eljövendő és tán várt halálnak. „Züm-züm: röpködtek... Tréfás falevelek”

Ezek a 3. versszakot lezáró sorok ugyan könnyedek

nek tünnek, ha csak külön olvasnánk őket, mert azt is hihetnénk, valami vidám őszi dzsembori van készülőben...De itt egységet alkotva a 3. versszak első soraival, érezzük, hogy ez a játszi könnyedség pusztán illúzió, és egy utolsó kapaszkodás a reménybe. És valójában az elmúlás van „őszülőben”.

4. versszak:

„Egy perc: a Nyár meg sem hőkölt belé”...

Nyár: nagybetű! Az élet szimbóluma, a pillanat, a lüktetés, az egész világ és a többi ember, és a létezés definíciója.

Meg sem kottyán senkinek, semminek ez az egyperces „őszi fuvallat és lombhullás”, ami lezajlott az imént a maga természetességével...oly jelentéktelen az univerzum egésze szempontjából.

DE!

Az egyén, a költő szempontjából VÉGLEGES ÉS CÉLZOTT, ÉS FÁJÓ, ÉS RÉMISZTÓ.

„Az Ősz kacagva szaladt”.

Látszólag szintén könnyedséget sugall, és szinkronizál a „züm-züm...” kezdetű sorokkal, de ez a kacaj igazából dermesztő halálkacaj, mitegy gúnyos és felsőbbrendű kinyilatkoztatása annak, hogy Ady is csak egy kicsiny porszem a világmindenségben, és mint ilyen, a nagy egészben NEM BÍR JELENTŐSÉGGEL...

Tehát kineveti az ŐSZ, a HALÁL őt!

De Adyról lévén szó, tán vélhetjük ezt együtt kacagásnak is...

Végül a záró sorok: „Itt járt s hogy itt járt, én tudom csupán /Nyögő lombok alatt.”

A személyes, csak a költőnek szánt őszi üzenet igazát támasztják alá, amit csak ő ért, ő érzékelt, és a bizonyos fokú beletörődést jelzi nekünk: az elkerülhetetlennek tűnő halálának elfogadását részéről.

Ady túpontosan látta sorsát, végétét. Elképesztő realitással ír saját haláláról. Mesterien helyettesíti be a természeti képeket az emberi élet valóságával. Ugyanakkor önirónia, önfelismerés jellemzi a verset. Őszinte kinyilatkoztatás arról, hogy ő maga is elismeri jelentéktelenségét a nagy „egészben”, s elfogadja, hogy költői nagyszerűsége a halállal szemben mit sem ér...

Ez a kettősség váltakozik a versben: megfűszerezve a már említett „könnyednek” tűnő sorokkal a drámai

mondatokat.

A mű furcsasága tán, hogy Ady e vers megírásakor mindössze 29 éves, tehát a valóságban fizikálisan épphogy ereje teljében volt, és mégis, talán életmódja, talán épp költői látó képessége determinálta önmaga számára a relative közeli véget, hisz tényleges halála ugyan 42 évesen következett be, de ez az életkor akkor is kevés, mégha oly hatalmas életművet hagyott is hátra az utókornak...

*Születés – halál
közt az élet. Vigyázz rá!
Ebből csak egy van*

(Fazekas Major Gizella)

Kissné Matkó Gariella

Nimsz Terézia: Virágcsendélet c. festményéhez

Very Peri

Zsibongó élet,
Fűszeres illatok,
A táj lassan ébred,
Szaladó holnapok.

Fürödni a zajban,
Eltűnni a hangban,
Kopogtatnak hallod?
Ki az? Én vagyok.

Ajtót nyit a múlt,
S csendjében elhullt,
Elárvult virágszirom,
Csak nézem, s hallgatom.

Most még tündököl
E szépség bája,
De hová tűnik
Egyszeri románca?

Színeken tobzódó
Illatos virág,
Very Peri,
Idei színvilág.

Varga Katalin

Pál Ildikó: A fény születése című festményhez

Zöld jászolban a fény csendben megfogán,
majd osztódik a kis sugárka hangtalan.
A születendő fény növekedik a színekből:
sárgából, lilából, kék színből és zöldekből.

A sárga: a lélek érdek nélküli pártfogója,
ezért süt a Nap önzetlenül napról napra.
A zöld: az újjászületés jelképének színe.
A kék a végtelenség, a tenger, az ég kékje.
A lila: ígér vacogtató hideget és közelgő véget.

Körvonalban bújjik a fehér angyalsziluet,
ami már az élet, a béke színe lett.
Szárnyaival oltalmat ad minden fénynek,
melyek ártatlanul új utakra törnek.

A feltörő fényt a színrétegek táplálják,
egymás jelképét erősítik és kioltják.
Így mire a felszínre születik a fehér fény,
érezheted Te is úgy, hogy vele együtt születél.

Kissné Matkó Gabriella

Pál Ildikó: A fény születése c. festményéhez

Angyaltánc

Vonzó és csábító a földi lét,
hívogatja, s bűbájjal rejti el kedvesét
minden fában s fűszálban,
fénylő kék ég alatt tündöklő pocsolyában.

Vonzó és csábító a pillanat,
nem enged maga köré vonni falakat
anyagból, húsból, vágyakból,
csak tűri önmagát, s buzgón bólogat.

Bólogat téiben, nyárban, reszketve
várja ölelő társát, majd felragyog benne,
s mint gyertyaláng, elillan az árnyék,
magába zárja a fény-játék.
Szárnyas lények születni vágnak,
ézővé válni, érezni hogy fáznak,

édes-sós ízekben hosszasan elveszni, s inni
inni mohón, gyengéden szeretni!

Vonzó és csábító e földi lét,
tánkra hívja újra s újra kedvesét.
Hát táncolj, lobogj, s mint elillant szellő,
légy hatalmas s apró, ki mindenhez felnő!

Hát táncolj és lobogj, te légy a gondolat,
majd hagyd itt a Földet, hisz ez csak egy pillanat!

Varga Katalin

Csacsogó festmények

(Hangyássyné Zsuzsa képeihez)

Amikor úgy érzed, hogy bűvös a tenyered,
fogjál gyorsan vásznat, festéket és ecsetet.
Csukd be szemed, láss ott belül pipacsokat,
keverjed a festéket, és a pemzli már foroghat.

– Pipacsmező, téged mikor festett alkotónk,
amikor a lelke mélyén a nyugalom meghonolt?

– Nyírfa fasor, téged hogyan álmodott,
ahogyan a bosszús kedve elfogyott?

– Kis kolibri, hogyan álltál neki modellt,
ő kérdezett, és szárnycsapásod felelt?

– Pillangó, te nem mozdultál másfél órát,
amíg ő az ecsetjével meg-megformált?

Vízparton a cserjék, bokrok széttárják a karjukat,
arany ecsetszálak megfestik a lombjukat.

A napsugár lustán nyújtózkodik az avarra,
fű közt bújó gyöngyvirágot bizony nem zavarja.

Lombkoronák között piros ajkak beszélnek,
csivitelnek, csacsognak, békéről regélnek.

Zsibong a sok festett rigó és poszáta,
így teljes a festmény lüktető világa.

Úton

(kisregény 8. rész)

Jól gondolta Zoltán, mert 1844-ben, mikor az Országgyűlés az ellenzék vereségével végződött, Kossuthnak mennie kellett. Széchenyi sem nézte jó szemmel Kossuth ténykedését, izgatással vádolta, ami katasztrófába sodorja az országot. Zoltán nem volt szem előtt, így aztán az új szerkesztő, Szalay László, megbízta, hogy a közigazgatási reformokkal foglalkozó rovatban Eötvös József mellett dolgozzon. Jól ismerte a nevét meg a család hírét is. Gyakran járt Ercsiben, mert 1844-ben Nagyboldogasszony napján, a búcsúban ismerkedett meg későbbi feleségével, Mattó Máriával.

Eötvös József gyermekkorában egész nyarakat töltött édesanyjának, Lilien Annának a szüleivel, Szapáry Juliannával és Lilien Józseffel. Mária sokat mesélt a bárói családról, mert a nagymamája ott volt cseléd-lány a birtokon. Gyermekként édesanyja sokat játszott Józseffel, aki aztán felnőttként már nem sokat látogatott el Ercsibe. Híres ember lett, és most már Zoltán mellette dolgozhatott. Még Kossuth idejében alaposan beleásta magát a jogi dolgokba, hogyha eljön az ideje – mert ebben nagyon hitt –, ne tudják megtevésztetni a földhöz juttatott jobbágycsoportokat.

Zoltán édesanyja érdi lány volt, ősei, mint a Hernoldok Bajorországból a nagy földínség elől jöttek Magyarországra az 1700-as évek elején. A család írástudó volt, ezért sok mindent feljegyeztek.

A Fekete-erdőből jöttek, mert a hosszan tartó háborúk miatt a falvak elnéptelenedtek, a szabadon hagyott földekre a földesurak rátették a kezüket. Mire a lakosság visszaszivárgott, már föld nem jutott mindenkinek. A családból az örökös fiú nem tudta kifizetni a testvéreit, így sokan iparosnak álltak.

Walter Rozália ősei Érden, Törökbálinton, Diósdon telepedtek meg, és főleg szőlővel foglalkoztak, vagy iparosok lettek. Ez jó döntés volt, mert a sváb szorgalom meghozta a gyümölcsét. Rozália családja már vagyonosnak számított, földjük is volt meg kocsmájuk. A rokonok bort termeltek, ők meg eladták, így mindenki jól járt.

Hernold Antalné született Walter Rozália nagy sváb esküvőt akart a fiának. Hiába mondták az ercsi „majd rokonok”, hogy jó lesz kisebb is, Rozália nem enge-

dett. Míg az apja élt, jól ment a kocsmá, de a halála után eladták. Tekintélyes hozománnyal jött Battára férjhez, de idővel elkopott a jómód.

A hétköznapokban már hozzászokott, de amúgy is a vérében volt a spórolás, de most a fia esküvője miatt nem engedett. Ne legyen szerényebb, mint az övé volt az Antallal. Az volt csak az igazi sváb lakodalom. Sokszor elmesélte, mikor téli estéken vacsora után kukoricát morzsoltak, diót törtek. Előjöttek a régi történetek a családról, a faluról.

Nagyon hideg volt azon a régi farsangon, mikor Antal és Rozália megházasodott. A menyasszony jobban szerette volna, ha tavasszal tartják az esküvőt, de ez nem sokat számított, mert a család tartotta a régi szokást. Télen nincs annyi munka, ráérnek házasodni. Praktikus része is volt ennek, mert a rengeteg ételt a természet hidegen tartotta. A vermekben ugyan volt a téli jégből, de ételeket nem lehetett napokig eltartani ilyen módon.

Így aztán zord zimankóban ment a jegyespár, hogy a vendégeket személyesen hívja meg. Az érdi unokatestvérét, a nagyon jól beszélő Hanzit kérték fel vőfőlynek, aki végig rigmusokkal vezette az eseményeket, méghozzá ékes német nyelven. Mindennek úgy kellett sorban történnie, ahogy a hagyományok előírták.

A templomban háromszor hirdették ki a jegyespárt. A vőfőly kérte ki a menyasszonyt, de a vőlegényt is. A vendégek kis rozmaringágakat tűztek a ruhájukra, úgy mentek a templomba végig a falun. Mindenki kint állt a kapuban esküvőt nézni. Ilyenkor aztán jól kibeszélték, ha valami nem úgy lett, ahogyan azt a régi szokás megkívánta. Rendben volt-e a menyasszony ruhája? Sok szoknya, kötény, pruszlik, a fején koszorú. A ruhát finom anyagból varrták, amit aztán egy életen át lehetett ünneplőnek hordani. A vőlegény sötét ruhában, fehér ingben büszkén állt az arája mellett.

Ez volt csak az élvezet, ha már kimaradtak a jó lakodalmasság ételéből, amit az asszonyok már napok óta főztek, süttöttek. Kínáltak ugyan ételt, italt végig az utcán, de hol volt az attól, ami a lakodalmasság háznál főtt, és illata belengte az egész falut.

A vacsora azonban még messze volt, mert az esküvői menetre – elől a zenészekkel, utána a gyerekek, majd a jegyespár, de nem együtt, a koszorús lányok,

a vendégek, a menet végén az örömszülőkkal – még hosszú szertartás várt. Mise, utána az esketés. Most már mint férj és feleség jöttek ki a templomból az Atya kíséretében.

Ekkorra már a násznép kellően megéhezett, alig várva, hogy a terített asztalhoz üljön. Egy ilyen lakodalmkor nemcsak a rokonok, a meghívott vendégek, de az egész falu úgy érezte, ünnepe van. Ez a nap más volt, mint a többi.

A legtöbb esküvőt (ki tudja már, milyen okból) kedden tartották. A lakodalmos ház udvarán, a Fő utcán, a férfiak felállították a hatalmas lombsátort. A főzőasszonyok már előző nap levágták a tyúkokat a húsvéshoz, egy másik nagy edényben a frissen levágott malac csontjából, húsból főtt a leves májgombóccal. A megfőtt, gőzölgő húsokat nagy porcelántálakban kínálták frissen reszelt, tepsiben sültt tormával, paradicsomszósszal. A sült kacsát, libát, malacpecsenyét, disznósültet, rántott húsokat rizzsel, krumplival és savanyúsággal tálalták. Aztán jött a kompót, a sütemények, torták.

Minden faluban volt pár asszony, aki híres volt a főző, de főleg a sütő tudományáról. Főzni nem volt nagy tudomány, de sütni – az igen. Boris néni az aprósütemények, Kata néni a kelt tészták, Bözsi néni a torták sütésének mestere volt. Meg is becsülték a faluban, még ünnepekkor az uraság is velük süttette a magas vendégeknek a számtalan fajta süteményt.

Na, de senki ne higgye, hogy az ételeknek ilyen bősége máskor is jutott az asztalra, legfeljebb esküvőkor. Rozália is úgy gondolta, hogy a fia esküvőjéről még hetekig beszéljenek a faluban. Nem is volt hija semminek.

A vőfély végig szórakoztatta a vendégeket, tréfákkal, versikékkal.

Aztán a tánc, éjfélkor a menyasszonytánc, aztán a mulatás ameddig tart, a tréfák sokasága mind-mind hozzátartozott egy igazi sváb lakodalomhoz.

Zoltán esküvője is ugyanígy történt, hiába nem telt volna rá, mint annak idején az övére. A rokonok, meghívottak segítségképpen ki mit tudott, vitt, tojást, baromfit, lisztet, mindent, ami kellett.

Zoltán legénykorában igencsak szabadon élt. Hét közben Pesten, hétvégén otthon, Battán. A korabeli újságírókkal, segédszerkesztőkkel gyakori vendégei voltak Óbuda kiskocsmáinak. Hajnalig számtalan pohár bor elfogyott, a dohányfüstöt vágni lehetett. Amelyik korcsmáros egyetértett a különszobában egymással

vitatkozó, forrófejű ifjakkal, saját költségén még egy nagy tál zsíros kenyeret (szeletelt hagymával) is rakott az asztalra. Erre aztán még jobban fogyott a bor.

Ennek a szabad világnak azonban hamar véget vetett a tűzvörös hajú új feleség, Mattó Mária. Zoltán győzködte, hogy legyen minden úgy, ahogy eddig. Mária maradjon a szüleivel hét közben, majd ő hétvégén hazajön. Na erről az ifjú asszony hallani sem akart, inkább beköltözött vele a fővárosba.

Nem messze a szerkesztőségtől a Hatvany utcában egy özvegyasszonynál találtak is egy kis szobakonyhát, amihez egy kis kert is tartozott. Gyakran hazajártak, főleg hajóval a Dunán. Érden kiszálltak a kikötőnél, és a hegyen át gyalog a dombok között sétáltak haza. Jó időben leültek a folyó feletti partoldalra, és onnan nézték sokszor órákig a Dunát. Télen, amikor befagyott, kétszemélyes batárral jöttek az érdi „forspontig”, így nevezték Érden a Pelikán fogadót. Ott lehetett lovat váltani, és továbbmenni az egyik úton Ercsi felé. Batta felett a hegyen vezetett az út, a kocsis szívességből megállt, így még télen is fél óra alatt a faluban lehettek.

Lotar alig várta ezeket a látogatásokat, nagyon hiányzott neki az unokája, főleg a nagy beszélgetések, vitatkozások.

Zoltán eddig csak kétfajta embert ismert, míg Pestre nem került, az urat meg a szolgát. Az utóbbi években azonban rájött, hogy másfajta is létezik, méghozzá úgy, mint ő: parasztok, elszegényedett kisnemesek, kereskedők gyermekei, akik már tanultak, olvastak, írtak, kinyílt előttük a világ. Zoltán közöttük élt évek óta, ami igencsak megváltoztatta az életszemléletét.

Lotar sokban egyetértett Zoltánnal, főleg abban, hogy az új nemzedéknek tanulnia, világot látnia kell, hogy kiemelkedjen a paraszti sorból. Jó példa volt erre a családban Josef dédpapa. Abban nemigen hitt, amit Zoltánék újságja írt, hogy a földesurak lemondanak akár egy barázda földről is.

– Mondhat a Te Kossuthod, amit akar, ezek az urak nem mondanak le ezeréves jogaikról. Ingyen munka, ingyen fuvar, a legelőfoglalások, a majorságnak elvett földek, a borkimérés, a szőlődézsma, az ajándékok.

– De Nagyapa, ha mindenki így gondolkodik, bele-törődve, mikor lesz változás? Olvashatod, mindenhol lázadoznak a felszabadult jobbágyok.

– Na látod, fiam. Nem lázadoznának, ha be lehetne tartani, amit Kossuth ügyvéd úr és a vele egyetértők követelnek. Eszükbe sincsen. Meglásd, harc lesz, méghozzá nemsokára.

Azon az esős márciusi napon, ami szerdára esett, Zoltán bent volt a szerkesztőségben. A bécsi események lázban tartották az újságírókat, de Pesten is érezhető volt a feszültség.

Az emberek már napok óta kis csoportokban álltak az utcán, és tárgyalták az eseményeket.

Az eső lassan csepergett, mintha nem is tavaszt, hanem a borús novembert idézte volna a természet. Tíz óra előtt az egyik fiatal segédszerkesztő lélekszakadva rohant be Zoltán szobájába.

– Szerkesztő Úr! Nagy újság van. Nagy tömeg gyülekezik a nyomdánk előtt. – Menjünk gyorsan, le ne maradjunk az eseményekről.

Azon a nevezetes héten nem, de a következőn Zoltán hazament Battára. Lotar már nagyon várta, mert szerette volna tudni részletesen, mi hogyan történt.

Áprilisra már forrongott az egész ország. Az egész szerkesztőség lázban égett, főleg mikor áprilisban Batthyány Lajos miniszterelnök létrehozta az Országos Nemzetőrségi Haditanácsot, aztán megjelent a felhívás.

A várandós Mattó Máriát az anyósa már nemigen engedte nehéz munkát végezni. Zoltán hazaköltöztette Battára a feleségét, édesanyja szárnyai alá. Hetenként hazajött Pestről hétvégére. Így történt azon az áprilisi vasárnapon is, mikor ebéd után nagy bejelentésre készült.

– Apám, anyám, Nagyapa, Mária, el kell valamit mondanom. Tudjátok, mi történt márciusban Pesten. Batthyány Lajos miniszterelnök létrehozta a nemzetőrséget. Mindenkire szükség van. Én is jelentkeztem nemzetőrnek.

A két asszony holtsápadtan ült a helyén.

– De fiam, a feleséged nemsokára szülni fog. Most akarod itt hagyni?

– Muszáj mennem, anyám. Itt vagytok ti, nem lesz semmi baja.

Mária hallgatott, ismerte a férjét. Lotar számított erre, mióta tudta, toborozzák az embereket a nemzetőrségbe.

– Lennék csak fiatalabb, mennék veled Zoltán.

– Már csak az hiányzik, Apám, hogy maga is biztassozólt közbe Antal.

– Nem kell engem biztatni, megyek, ez már eldöntött dolog.

(folyt. köv.)

„TEHETSÉG ÉRKEZETT

„a magyar irodalomba. Úgy hívják, könnyen megjegyezhetően: **Cserni András**. Ez már maga jó előjel, ezzel a névvel be lehet jelentkezni az írók társalmába.”

Ezzel kezdi Valentini Zsuzsa, a balatonkenesei húszkötetes író Cserni Andrisról szóló kritikáját. Az írónőt nemhiába varázsolta el Andris frissen megjelent *Sötét Sorsok: A farkasfalka* című regénye, hiszen nemcsak egy szellemes, mesterien kidolgozott regénysorozat első része, hanem egyben a magyar hiedelem- és hitvilág egyedülálló megjelenítése kalandregény formájában. E mögött persze nem csupán hatalmas kutatómunka van, hanem fantázia is, hiszen egy jó regény megírásához nem egyszerűen ötletre, de tehetségre is szükség van. Persze főleg tudni kell jól megírni.

Azt hiszem, Andrisnak ez százszorosan is sikerült, hiszen a történet mély filozofikusságával, szellemes, kidolgozott karaktereivel és hihetetlen fantáziájával teljesen magával ragadja az olvasót. Ha lehetne, akkor a világ legjobb könyveire hasonlítanám, de sajnos, nem tudom, mert ehhez hasonló hangnemű, cselekményű, témájú regény még nem született sem a magyar, sem a világirodalomban. Egyedi alkotás, egyedi stílussal, mint ahogy az Andrisra jellemző.

Maga a regény fantasy, ám ha valaki nem kedveli ezt a stílust, ne riassa vissza, hiszen ennek a regénynek műfaját nem lehet egy szóval jellemezni. Egyszerre romantikus, krimi, történelmi, dokumentum, dráma, miközben Rejtő Jenőre emlékeztető humorral van megfűszerezve, míg összegyűjti és belefűzi a sztoriba az igenis létező magyar mitológiát. Ha úgy tetszik, Andris most befejezte Arany János munkáját. Nem is akárhogy!

A cselekmény Mistariában játszódik, mely a Zemplén szívében az Álca túloldalán fekvő hely, ahol a magyar hitvilág lényei élnek békés életüket. Létezésükről az evilágiak nem tudnak, bár egy karnyújtás választja el a két világot. Itt él Roland, a félig ember, félig farkasfiú egy hatalmas farkasfalka társaságában. A fiatal farkasfiú megismerkedik a falubeli Szandrával, aki pedig Evilági, így a falka nem nézi jó szemmel a kapcsolatukat. Ám ha ez nem lenne elég, az Álca túlfelén két család vív hatalmi harcokat egymással, melynek szintén Roland áll a középpontjában, még ha

nem is tud róla. Eközben viszont egy tinédzsertársaság megy el sátorozni a Zemplénbe, ahol rejtélyes módon az események középpontjában találják magukat. Le lehetne ezt a regényt ezek után tenni?

A válasz nem, hiszen minden egyes mozzanat, esemény lényeges, míg az olvasóban megannyi kérdés merül fel, melyre persze mindre választ kap.

Leköti, elvarázsolja, feltölti, elmélyíti az olvasót!
A világ legjobb könyvei között a helye!

A regényt Cserni Andristól lehet megvásárolni vagy itt Érden az Óperencia-Bíró András Könyvárúházbán, illetve a balatonkenesei antikváriumban. Jó olvasást kívánok!

„Az Ősök vigyázzák lépteid!”

Kállay Gyopár
VMG, II. oszt.

Helytörténeti séta Érd Óvárosában – Ábel András szavai alapján lejegyezve

A Szapáry-pincénél

Érd város legrégebben épített része ez. 1626-ot írunk. Egy kereskedő – Anastazio Georgiescu – Budáról Bányalukára utazik, és az a szerencsénk van, hogy közben leírja Érd történetét.

Egy 17 kéményes karavánszerájban szálltak meg, onnan ő a délután folyamán, majd este körbesétálja a környéket, és óriási pincéken keresztül, egy kerek tornyon át jut egy palotába. Leírja az épület romjait. Tehát ő már akkor romosnak látta a palotát. Megtalálja az előző tulajdonosnak, Ákosházi Sárkány Ambrusnak a címertöredékét.

Írására 1990-ben egy magyar régész bukkan rá, miközben Rómában a hittani kongregáció levéltárában kutat. Hazatérve Magyarországra megjelenteti Anastazio Georgiescu észrevételeit.

Tehát ezt a pincerendszert igen régen megleltük.

Utána 2012-ben a Nemzeti Múzeum aligazgatója, Búzás úr végzett itt régészeti kutatást, és megállapította, hogy a pince nagyterme az 1200-as években már állt. Két részből áll: ahol bejöttünk, az az újkori rész, az tágasabb.

A középkori rész zömökebb, helytakarékosabb (a kora középkori építészeti stílusnak megfelelően).

A pincerendszer bejárható területe: 930 m². A végeken meg lehet figyelni, hogyan építkeztek a régiek: az agyagos részeken a pince végeit nem falazták be, hanem nyitva hagyták, így az idő múlásával a boltív tartotta a földet.

Később az agyagrögök leszakadtak, kitalicskázták, majd újra boltozták. Látni, hogy két-három évente hogyan boltozták tovább ezeket a részeket.

A török után, 1723 táján az újkori részt az Illésházi grófok helyreállították, újjáépítették, és bortárolásra használták. (1893-ig kiváló minőségű borokat termelt a környék. Akkor Érd, Batta, Sósút, Tárnok területén a filoxéra járvány elpusztította a szőlőtőkét. Utána a Nagyvásártelep szerezte meg a pincét, és burgonyát tároltak benne.)

Különbféle mondák keringtek a pincerendszerről, hogy zegzugos alagutak vezetnek jobbra, balra. Gyerekként kutakodtuk itt a barátainkkal az igazat, de nem találtuk nyomát.

A nagyteremben van a középkori várfenék. A jobb oldali részen látszik egy befalazott kis ajtó, ott jött le a régi kastélyból a lépcsősor.

A kastély mindenkor tulajdonosai itt fogadták a vendégeket. A mennyezetén a szabálytalan kövek oltatlan mésszel vannak összedolgozva. Egyetlen helyen van kitéglázva, ott, ahol a kerek tornyocska állt, ezen át jutott az emeletre az a bizonyos Anastazio Georgiescu nevezetű úr, aki már 1626-ban romosnak látta az épületet.

A 70-es években ástunk itt, a nagyterem alján (az akkori régészeti intézet középkort kutató osztályvezetőjével), de csak néhány törött égetett agyagedényt találtunk, semmi nem volt ép.

A várkastély történetéhez az is hozzátartozik, hogy fent a Molnár-hegy, a Kakukk-hegy látható, a százhalombattai régészeti park bal oldalán helyezkedik el (ha Érdről megyünk). Most Vaskori várnak nevezik, 1930-ig Attila-vár volt a neve.

A régészek feltevése szerint Szent István alatt ez egy köröndítmény volt, ami a római utat és ezt a mostani pincésort volt hivatott védeni.

Most nemzeti szakrális helynek tekintjük az egész területet. Egyrészt az Attila-legenda történelmi mítoszai, mondái miatt, másrészt a fölöttünk lévő kastélyban történt események miatt.

(Ezután a felnőttsoportnak hosszasan beszél a kastély későbbi történelméről (a köv. számban), majd pusztulásának okairól, de a gyerekek érdeklődését a Szapáry-mondával köti le.)

Ehhez a teremhez fűződik Érdnek a legszebb, sőt tán a reformkorban az akkori ország legszebb mondája, a Szapáry Péter-monda.

A következőképpen szól: A török uralom vége felé Érdet Hamzabégnek kezdték nevezni egy karizmatikus török bégről, Hamzáról, aki bosnyák származású a történelem szerint. A dunántúli főkapitány Batthyány Ádám gróf, Szapáry Péter a helyettese. Családjának Ercsiben voltak földbirtokai. Érd annyiban játszott jelentős szerepet, hogy a délről Budára, a budai pasához érkező küldöttségek, követtek látogatók Érdén tisztálgodtak meg, itt készítették elő az ajándékaikat, úgy mentek Tétényen keresztül a budai pasához.

Itt mindig jó zsákmányt lehetett szerezni, hogyha rajtaütöttünk a törökökön. Szapáry Péter egy csapattal állandóan fosztogatta az Érdén áthaladó török küldöttséget. Majd Hamzabég bégje ezt megunván cselt vetett a Duna partján Szapárynak. Sikeresen elfogta, és ide, az érdi kastély börtönébe hozta.

A terem végében látni azt az omladozó fülkét, oda záratta, és 14 évig fogságban tartotta.

A monda szerint ökor és szamar közé fogatta be Szapáryt, úgy szántatott vele a hegyoldalon. Ha Battáról jövünk át a hegyen Érdre, egy kereszt látható: azon a helyen szántatott. Szakrális emlékhely lett.

A történet úgy szól, hogy a török távozása után Batta és Érd polgárai összevesztek, hogy hol van a határ, akkor Szapáry idejött, megmutatta a határt jelölő követ, és azt is, hol kellett szántania. Azóta áll itt a kereszt.

Hamza más válogatott kegyetlenségeket is üzött Szapáryval, kutat ásott, nem adott enni, inni, éhhalálra ítélte... A monda szerint Hamza lánya, Ulejka megsajnálta őt, a kastély konyhájából egy kürtöt fúratott, és láncon engedték le cserépkorsóban az ételt neki.

Közben Batthyány Ádám mindent elkövetett, hogy kiszabadítsa Szapáryt. A török elfogadta a pénzt, a kincseket, de nem állta a szavát.

Egyik alkalommal Bécsből a Dunán hazafelé hajókozott a török követ, Batthyány elfogta. Ezért már hajlandó volt cserébe kiadni Szapáryt.

Az is történelmi tény, hogy Batthyány Ádámot a Habsburgok fej- és jószágvesztésre ítélik, mert nem szolgáltatta be zsákmányát a bécsi kincstárnak. Kimenekül Lotaringiai Károlyhoz, majd Sobieski János szorgalmazására csatlakozik a Magyarország felszabadítására gyülekező keresztény csapatok részéhez. Buda felszabadításakor már Batthyány és Szapáry neve is előkerül.

Hamza bégje magyar fogságba kerül Buda ostromakor. A haditanács úgy dönt, hogy Szapárynak adja a jogot, hogy döntsön a bég sorsa felől.

Ő sokat gondolkodik, mi legyen a legfőbb bosszú, hogy torolja meg a 14 évet. Aztán lemegy a budai várbörtönbe, és közli a béggel: eriggy haza! A bég anynyira félt az ítélettől, hogy a gyűrűjében lévő mérget kiitta, és haldoklás közben éri a megbocsátás híre.

A monda szerint áttér a keresztény hitre: hogyha a keresztényeknek ilyen megbocsátó istenük van, akkor ő keresztényként akar meghalni.

Az iskolákban sokáig ezzel a mondával tanították a gyerekeket hazafiságra, elkötelezettségre, megbocsátásra.

(folyt. köv.)

Forrás: 1026. Sz. Szent László Király Cserkész-csapat – Németh István

A mohácsi csata lengyel hősei

496 évvel ezelőtt a középkori Érd fontos események színhelye volt. Brodarics István kancellár szerint 1526. július 24-én a lengyel-litván uralkodó családból származó II. Lajos (1516-1526) és kísérete Budáról Érdre érkezett, ahol a királyt Sárkány Ambrus látta vendégül.

II. Lajos a Jagelló-dinasztia harmadik királya volt a magyar trónon. I. Ulászló (1440-1444) a török ellen harcolva a várnai csatában vesztette életét. II. Ulászló (1490-1516) magyar és cseh király trónját halála után fia, Lajos örökölte.

Az 1526-ban élt érdeiek számára minden bizonnyal sokáig emlékezetes volt a királyi látogatás. Az uralkodó a Budát Eszékkel összekötő országúton Tolnára indult, amelyet a török ellen készülő magyar csapatok gyülekezőhelyének jelöltek ki. A királyi kíséret magyar, lengyel, latin, német, cseh és spanyol szavaktól volt hangos. A királyi főtisztviselők között több lengyel is volt. Brodarics kancellár leírása alapján közük tartozott Trepka András, a testőrség egyik parancsnoka, valamint Pilaczky János és Macziewowsky János belső kamarás.

II. Lajos több napos érdei tartózkodást követően Erccsin, Pentelén, Földváron és Pakson át Tolnára indult, ahova augusztus 6-án érkezett. A királyi sereg tolnai gyülekezésének eredeti időpontja július 2-a volt, a több mint egy hónapos késésnek alapvetően a pénzügyi okai voltak.

A királyi kíséret nyomában több katonai egység vonult Tolna felé. Közük tartozott Leonard Gnoinski ezredes parancsnoksága alatt egy 1500 fős lengyel alakulat is. Érdet minden bizonnyal fölverte a lódobogás, a katonák felszerelését szállító szekerek zörgése

és a fegyvercsörgés. Az 1500 lengyel hosszú utat tett meg idáig. Királyuk, I. Zsigmond (1506-1548) még az előző évben békét kötött I. (Nagy) Szulejmán szultánnal (1520-1566), ezért elvben nem adhatott volna segítséget unokaöccsének, Lajos királynak. Gnoinski ezredes katonáit Brodarics értesülései alapján a VII. Kelemen pápa (1523-1534) által Magyarországnak küldött pénzből fizették, ami kevésbé adhatott okot a török Lengyelország elleni föllépéséhez. Nem tudjuk, hogy ezek a katonák Lengyelország mely részein születtek, a Tátra völgyeit, a Visztula vidékét, Krakkót vagy egy kis lengyel falut tekintettek otthonuknak. Akár Lengyelországban is maradhattak volna, hiszen a lengyelek is súlyos háborúkat vívtak. Védhették volna országukat a törökök, tatárok, oroszok, németek ellen, de a sors – és mint később kiderült –, a végzet arra szánta őket, hogy a magyarokért, Magyarországért harcoljanak.

A lengyel katonai egység képzettsége és tapasztalata alapján a legjobbak közé számított. Ebből adódóan Gnoinski ezredes részt vett a haditanács megbeszélésein, s fontos szerepet kapott az augusztus 16-án fővezérré kinevezett Tomori Pál kalocsai érsek haditervének kidolgozásában is. Tomori a Mohácstól délre lévő síkságot találta alkalmasnak a szultán és Pargali Ibrahim nagyvezír irányította török sereg megállítására. Gnoinski is részt vett azokon a terepszemléken, ahol eldöntötték, hogy hol és miként álljon föl a magyar sereg. A lengyel ezredes feladata lett a királyi tábor helyének kijelölése és felállítása is.

A török hadsereg stratégiai fölényben volt a királyi csapatokkal szemben. 1521-től néhány év alatt elfoglalta a Magyarországot védő kettős végvárrendszer első vonalának legfontosabb várait: Nándorfehérvárt, Szabácsot, Orsovát és Szörényt. Az 1526-os hadjárat idején sikeresen ostromolta a második végvár vonal legfontosabb várát, Péterváradot. Augusztus közepén már Eszéknél járt, amelyet őrsége a kilátástalan helyzetben elhagyott. Ibrahim nagyvezír a kor legerősebb hadseregét vezette. Mintegy 60 000 fős hadsereg, ezen belül erős lovasság, 160 ágyúval fölvonuló tüzérség, puskával is felszerelt gyalogság, a Dunán pedig számos hajóból álló flotta indult Magyarország ellen.

A főurak bandériumaira, a nemesi felkelőkre és a telekkatonaságra épülő magyar hadsereg szervezetileg is korszerűtlen volt, a legfőbb gondot azonban a pénzhány jelentette. A kincstár üres volt, ezért zsoldos csapatok fölfogadására és korszerű fegyverek beszer-

zésére alig volt lehetőség. II. Lajos felesége, Habsburg Mária révén rokonságba került a hatalmas területek fölött rendelkező Habsburgokkal, azonban sógoraitól, V. Károly német-római császártól (1519-1556) és Ferdinánd osztrák főhercegtől hatékony segítségre nem számíthatott.

A török elleni védekezés céljára a pápa és VIII. Henrik angol király (1509-1547) ígért pénzügyi segítséget, ez azonban nem oldotta meg a magyar hadvezetés legfőbb problémáit. Ebben a helyzetben minden katonai segítség, beleértve ebbe a kiváló katonákként ismert lengyelek Magyarországra érkezését is, létszükséglet volt Magyarország számára.

Augusztus 16-án a királyi hadsereg Tolnárról továbbindult Mohácsra, ahova augusztus 24-én meg is érkezett. A Tomori Pál rendelkezésére álló haderő létszáma ekkor mintegy 25 000 fő lehetett, ami a következő napokban jelentősen gyarapodott. Az ország különböző pontjain a mohácsi csata időpontjában még nagy létszámú katonai erő mozgott, ezek a csapatok azonban már nem érkeztek meg az ütközet helyszínére. A török hadsereg Eszéknél átkelt a Dráván és a környező mocsarakon, majd Mohács felé indult. Augusztus 29-én Tomori Pál a mohácsi síkon csatarendbe állította csapatait. A katonák – középen a Gnoinski és a Ciprusi Hannibál vezette gyalogság, a szárnyakon pedig a lovasság – egész délelőtt a török csapatok megjelenésére vártak. Gnoinski ezredes feladata volt, hogy a hadsereg szárnyait szekerekkel erősítse meg. Délután három óra körül Tomori javaslatára a király támadási parancsot adott hadseregének, amely rohamra indult a fölvonuló török sereg ellen. Sötétedésig tartó, öldöklő küzdelem bontakozott ki, amelyben a királyi gyalogság majdnem egésze és a lovasság jelentős része, közel húszezer katona holtan maradt a csataterén.

A menekülő II. Lajos a megáradt Csele-patakba fulladt. Hetekkel később, a király halálának helyétől nem messze megtalálták Trepka András holttestét is. Augusztus 31-én a fogságba esett katonákat a nagyvezír parancsára a törökök lefejezték. A szultán megkímélte néhány főúr, köztük Pilaczky és Macziewowsky életét, akiket üzenettel Budára küldött. Gnoinski lengyel gyalogosai nem térhettek vissza hazájukba, parancsnokukkal együtt hősi halált haltak Magyarorszáért. Életüket szablya, lándzsa, puska-golyó oltotta ki, csontjaik ma ott porladnak a mohácsi

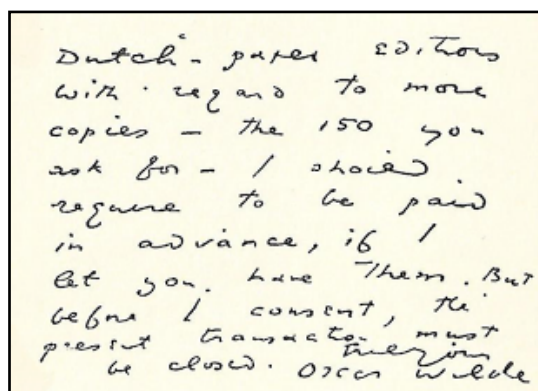
csatamező valamelyik tömegsírijában.

Érd város és a budapesti lengyel nagykövetség 2007 óta minden évben koszorút helyez el annál a magyar és lengyel nyelvű márványtáblánál, amely nem hagyja feledésbe merülni a mohácsi csatába induló magyar és Leonard Gnoinski ezredes lengyel katonáinak emlékét.

Pergel Antal
történész

Költők, írók aláírása

Rövid ismertető az irodalom remekeinek aláírásához

Az aláírásunk különböztet meg minket másoktól. A nevünk leírásával mutatjuk meg magunkat. Az egyéniségünk jegyei az aláírásban állandósulnak.

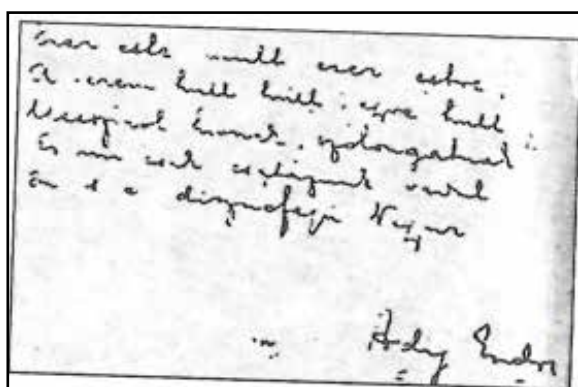
Az írásunk az évek folyamán változhat, de az aláírásunk a végleges kialakulás után már nem módosulhat jelentősen. Ha ez mégis megtörténik, akkor annak több oka is lehet, például ha erősen változik az egyén lelkiállapota, vagy ha valamilyen betegség mutatkozik, vagy elveszti az írókezét, és a másikkal kell megformálnia a betűket, vagy még mindig emiatt szájjal, lábbal kényszerül írni.

A grafológia szerint más jelentősége van annak, ha az aláírás mérete és betűformái azonosak a felette lévő szöveggel, és más az értelmezése, ha eltérnek.

Oscar Wilde, író olyan betűformákkal és mérettel írja le a nevét, mint a fölötté lévő szövegben látható, vagyis egyformák. Olyan az aláírása, mintha folytatná tovább az írást. A grafológus számára az ő személyiségére jellemző, hogy egyszerű és természetes ember. Az írás és aláírás jól olvasható, tehát fontos számá-

ra, hogy megértsék őt. A lelkiismeretes embert nyomasztja, ha nem tiszta, nem egyértelmű a mondani valója mások számára. Az írásban és az aláírásában is nagy szóközök vannak, ami elkülönülési hajlamot mutat. Az aláírása közel van a szöveghez, ami azt jelenti a grafológus számára, hogy pl.: igénye van közösségi életet élni (az írás egészétől függően).

Ady Endre, költő aláírása távolabb van a szövegtől. Igényli a mindennapi élettől való eltávolodást, a szabadságot, az egyedüllétet, a magányt (az írás egészétől függően). A vezetéknev és a keresztnév első betűje is nagyobb, mint a többi betű az aláírásban. Jelentése: szeretné magát megmutatni. Bebizonyította, hogy ez sikerült neki. Egyik versében leírja azt, ami az aláírásában és a spontán írásában is benne van, vagyis törekszik a világos, érthető kifejezésre, írásra. Akarja, hogy megértsék és szeressék.

Akarom: tisztán lássatok (részlet)

Akarom, hogy szeressetek.

Az érdemem talán kevés:

Akarom, hogy szeressetek.

Ma: bárkinél különb vagyok,

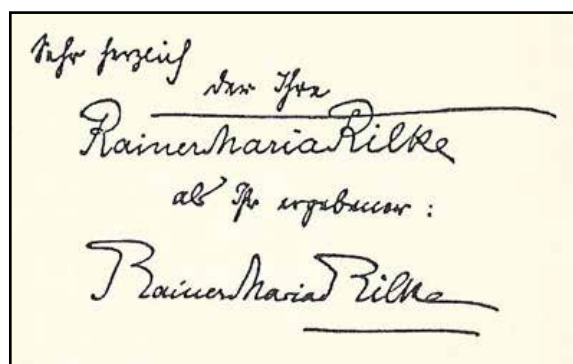
Holnap: törpülhet érdemem,

Ma: bárkinél különb vagyok.

Rainer Marie Rilke költőt két aláírásában láthatjuk. Az első fiatalabb korú énjét mutatja, a második pedig későbbi időszakából származik. Mindkettőben megmutatkozik a nevében kiemelkedő első betűk mérete, tehát többnek akar látszani, mint a hétköznapi ember. Rilke aláírásában láthatóan extra kötöttség fi-

gyelhető meg, szinte egy vonallal írta a vezeték és a keresztnévét, az első és a második aláírásban is. Azt sugallja és mutatja ezzel, hogy magáénak érzi a munkáját, az irodalmat. Teljesen azonosult vele, az életét jelentette, egyé vált a magánember Rainer Maria és a közéleti ember, Rilke elszakíthatatlan egységgé.

Az aláírásunk nem csak két szó leírása, nem is csak egy egyszerű írás, hanem annál sokkal több. Ebben a két szóban benne van a teljes személyiségünk és mindaz, amit önmagunkkal kapcsolatban érzünk, gondolunk. Az aláírásban megjelenik az, hogy milyenek akarom magamat láttatni a szociális közegben, ahol élek. Az aláírással azt jelzi az író, hogy felelősséget vállal önmagáért.

Felhasznált szakirodalom:

W. Barna Erika: Beszél az írás

Michelsik Erika: Aláírás a grafológia tükrében

Nemzetközi Grafológiai Nyári Egyetem anyagai

CEREG (Grafológiai Kutatások és Tanulmányok Eu-

rópai Köre) Magyarországi Képviselőtének grafológus

képzőben szerzett tanulmányim jegyzetei

Varga Katalin

okleveles grafológus

EZ A MINIMUM

(M. NAGY PÉTER kiállításán)

Mekkora elégedettség töltötte el az embert, mikor a pandémia alatt kaptuk a hírt: M. Nagy Péternek állandó „kiállítóterme” nyílt az interneten. (<https://mnp-foto.hu>)

Aztán kiderült, hogy a személyes jelenlét örömét, a boldog kézfogásokat, a viszontlátás ünnepi hangulatát nem pótolja a virtuális tér. Mindenre szükségünk van, de leginkább az emberi kapcsolatok közvetlenségére.

Törökbálint, Falumúzeum a Baross utcában: autentikus minden, a bútorok, a ruhák, a terítők, a használati tárgyak – még a szobákat átítató levegő is. És itt tekinthető meg MNP legújabb fotókiállítása.

A fotó a pillanatot örökíti meg, realistán, amilyen a valóság. MNP képei azonban valami többletet adnak, ahogyan az igazi festmények teszik. Nemcsak a pillanatot tört része látszik, hanem olyan összefüggés, amit nélküle talán nem vennénk észre. Vagy nem úgy lát-nánk.

Ahogy Jakubovits Anna újságíró mondta megnyitójában: „... a fotós dolga, akár amatőr, akár csak annak mondja magát, a pillanat megörökítése. Ami akkor, és ott, és amennyi. És vannak persze más szemek, más pillanatok, más idők, de ezek a pillanatok, ezek a pislantások nem lehetnek már mások. Örökké belekarcolták magukat M. Nagy Péter lencséjén keresztül a mi szemünkbe.”

Mert a művész a valóságot is másképp látja, láttatja.

Igaz, a valóság pontos lenyomatai ezek a képek, és mégis – mintha újrateremtené, hogy mást, többet lássunk. Új tájak ezek, máshogyan vannak csoportosítva, vagy a méret más, vagy a szín és a forma kapcsolata újszerű.

Nem magyaráz, csak megállapít. Gondolatébresztő, szimbolikus, és ahogy szemlélgetem, felfedezem a természet művészi ízlését....

Máshol a szimmetria lenyűgöző. Jó ácsorogni előtte. Mint egy Rorschach-teszt, csak ezek gazdagabb képet mutatnak az alkotó gondolat- és érzésvilágáról, tehetőségéről. Nem hagy békén, újra és újra vissza kell jönni a hármass faegyütteshez. Égbe nyúló száraz ágak karcolják az eget.

Nem rézkarc – vízkarc. Új szó született.

A halak vízi tánca üdén hat ebben a forráságban. A spirál önmagába soha vissza nem térő vonala Fibonacci idézi.

A fotográfus minderről ezt mondja: „*Fényképezek mindennel, ami képet tud alkotni: digitális SLR kamerával, analóg fényképezőgéppel, de telefonnal is, ha az van kéznél, amikor fölbukkan előttem egy megörökítésre érdemes látvány. Ez lehet egy árnyék, egy vízben tükröződő fa, vagy önmagukban képpé rendeződő formák, színek, esetleg tárgyak, amelyek eredeti funkciójuktól függetlenül szépek. A végletekig leegyszerűsített kompozíciókat szeretem, olykor a fotográfia határmezsgyéjén járva, de a valóságos látványtól soha nem teljesen elszakadva.*”

Ez is ugyanolyan szeretnivaló gyűjtemény, mint Péter többi kiállítása.

Mégis jó a Facebook a felidézésre?

Ha elfelejteném azt a hangulatot, bármikor felkereshető.

Daróci Lajosné

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Barátaim!

(Részletek Adelmann Anna és Nimsz Terézia kiállítás-megnyitójából – július, augusztus (Szociális Gondozó Központ, Topoly u. 2.)

Mikor legutóbb összegyűltünk itt, a szokásos hó eleji tárlatnyitónkon, még csak szárnyait bontogatta az új évszak. Azóta a meteorológiai után a csillagászati nyár is beköszöntött, sőt néhány nagyon fullasztó napon is túl vagyunk.

A nyár most már tehát minden szempontból hivatalos. Különösen, hogy **Adelmann Anna „Nyár – és más évszakok”** című kiállítását üdvözölhetjük ma.

Az immár 11. Topoly utcai kiállítás-megnyitón kijelenthetjük, hogy a tavaly nyáron elindított ragyogó kezdeményezés maradandóvá érett. Kiváló alkalom ez az alkotóknak, hogy legújabb munkáikat megosszák a közönséggel. A kiállítások állandóságát pedig az biztosítja, hogy folyamatos az érdeklődés.

Önök és a kiállítást a nyitvatartás alatt rendszeresen felkereső látogatók valóban kíváncsiak a bemutatkozó művészekre és alkotásaikra. Szerencsére érdi és Érdenhez kötődő képzőművészekből sincsen hiány, így az eseménysorozatban a változatosság, az újdonság varázsa is folyamatosan jelen van.

A hagyomány és a megújulás kéz a kézben járnak tehát a kiállításokon. Ahogy együtt vannak jelen, együtt formálják az 1995-ben megalakult Poly-Art Alapítvány és annak képzőművészeti tagozata, a 2014-ben létrejött Képzőművészek Érdi Közössége működését.

Az Érdi Galériában, a Szepes Gyula Művelődési Központban, a Parkvárosi Művelődési Házban és itt, a Szociális Gondozó Központban is igen gyakoriak a csoportos és egyéni kiállítások, amelyekben egymástól tanulva, egymásra hatva jelennek meg az érdi alkotók.

Többször utaltam már rá az elmúlt hónapokban, hogy ezek az intézmények és események a legalkalmasabbak a közösségteremtésre, a lokálpatriotizmus erősítésére. Éppen Adelmann Anna példája bizonyítja, hogy ez nem fikció, hanem nagyon is élő, valóságos dolog. Ő maga tíz éve, 2012-ben telepedett le Érden, és soká-

ig saját bevallása szerint sem igazán találta a helyét. A rajzolás, a rézkarcok készítése, majd a festészet révén azonban egyre közelebb került más pályatársaihoz, akikkel közös hangot talált. Mikor 2018-ban csatlakozott a Poly-Arthoz és a KÉK-hez, az ő szavait idézve: „olyanra leltem, amire nem is számítottam: barátokra találtam”.

A barátok révén pedig igazán gyökeret eresztett Érden, segítségre lelt a mindennapok ügyes-bajos dolgaiban, és immár ő is segít, hogy egyre többen tapasztalhassák meg ezt az élményt.

Itt körbenézve mindenki számára egyértelmű, a mai tárlat főszereplője a természet. A korábbi kiállításokon már sok példát láttunk erre, így például Adelmann Anna pályatársai, Wenszky Ágnes és Kovács Máttyás esetében.

Az, hogy évtizedeken át főfoglalkozású parképítőként, kerttervezőként szemlélte a világot, sőt tudományos alapossággal mélyült el szakmájában, átszűrődik Adelmann Anna a szépséget a pontossággal ötvöző festményeiből. Ars poeticája így hangzik:

„Töreksem a természethűsége, azt próbálom megragadni, ami körülvesz, a virágok, fák, madarak, a táj. Témáim egyszerűek, szeretem megtalálni, és ábrázolni az apró dolgok szépségét.”

A „Nyár – és más évszakok” az apró dolgok vászonra vetített költészete. Erről pedig Szabó Lőrinc Nyár című verse jut eszembe:

Nyár. Kert. Csönd. Dél.
Ég. Föld. Fák. Szél.
Méh döng. Gyík vár.
Pók ring. Légy száll.
Jó itt. Nincs más
csak a kis ház.
Kint csönd és fény.
Bent te meg én.

Kedves Barátaim, élvezzék ki a nyarat – itt benn, és odakint is.

Nimsz Terézia kiállítás-megnyitója augusztusban

(részlet)

A nyugalom és a béke szigete szerintem nem egy földrajzi hely, amelyet a világ végén, túl az Óperencián felkereshetünk. Hanem egy időpont és alkalom: minden hónap első csütörtökje, délután 3 óra, kiállítás az érdi Topoly utcában.

Ezt az élményt tavaly óta 12 alkalommal tapasztalhattuk meg. És az ismerős arcok, beszélgetések mellett minden egyes tárlat nyújtott valami mást, valami különlegest, valami nagyon egyedit. Nincs ez másként most sem, ezért várják ennyien, és érzik magukénak ezt a programsorozatot.

Az utóbbi hónapok, hetek, sőt napok emellett is rengeteg impressziót tartogattak azoknak, akik követik az érdi kulturális életet. Elég csak arra utalnom, hogy múlt pénteken nyílt meg már 3. alkalommal Érden a „Művészet és technika” c. kiállítás az Érdi Galériában, amely egy izgalmas kezdeményezés a képzőművészet és a mérnöki gondolkodás közös metszetének megteremtésére. Számunkra a jelentősége abban áll, hogy az érdi székhelyű és itt jelentős beruházásokat folytató AVL Hungary Kft., illetve a vállalatcsoport regensburgi cége áll mögötte. Egy héttel korábban, július 22-én pedig végre-valahára, két év kihagyás után ismét elindult az Érdi Művésztelep a Bolyai iskolában – 13 alkotó csatlakozásával. Az itt készített munkák és a művésztelep programjai mindig felpezsdítik a város életét.

Itteni összejöveleteink alkalmával többször találkoztunk már olyan alkotóval, aki kanyargós életútja későbbi szakaszán kötelezte el magát a ceruza és az ecset mellett.

Mai főszereplőnknek, **Nimsz Teréziának** természetesen van egy nagyon jó mentsége. Nem középiskolás fokon, hanem sokkal fogékonyabb, már óvodás korban gyerekek sokaságát terelgette művészi tehetségük kibontakozása felé. Ehhez természetesen az is kellett, hogy óvodapedagógusi munkája során napról napra a legtöbbet hozza ki nemcsak a gyerekekből, hanem saját készségeit is formálja, tökéletesítse.

Ami eleinte autodidakta önművelésnek indult, később komoly szabadidős tevékenységgé érett. Nimsz

Terézia azóta már számos alkotótáboron, egyéni foglalkozáson és csoportos kiállításon van túl. A Képzőművészek Érdi Közösségének négy éve a tagja, és többször láthattuk már légiés, egyben elgondolkodtató munkáit, így például tavasszal, a Parkvárosi Közösségi Házban.

Most itt a lehetőség, hogy alaposabban is elmerüljünk alkotásainak varázslatos világában. Kérem, hallgassák meg a Canticum Novum Vegyeskar műsorát, és élvezzék ki a béke szigetét!

Szücs Gábor

Érd MJV alpolgármestere

Első táborszervezésem

(Részletek a festőtábor vezetőjének naplójából)

Eddig a kényelmes és csodás Czabai-kertben alkothattunk, az idén más a helyszín is, a téma is. Nálunk, a Hangyássy család kertjében volt a bázis, a témát pedig a közeli Duna-part változatossága kínálta. Izgatottan vártam kedves KÉK-társaimat: székeket hordtunk ki a teraszra, az árnyékba, megszerveztük a megnyitó ünnepség műsorát. IRKA-s KÉK-tagok versei és Lenhardt Marcsi isteni éneklése után pontosítottuk a korábbi gyűlésen megbeszélt napirendet és a képtémát (természetesen el lehetett térni tőle). A helyszín, a technika egyéni választás volt.

Telefonszámok cseréje (baj esetére), majd ebédrendelés. Sütőzés, kávézás, egy palack víz – indultunk festeni. Én itthon tartottam a frontot, hiszen nem mindenki ment ki a Csónakázó-tóhoz vagy a Dunához. Baráti beszélgetések, jó tanácsok egymásnak, kellemes hangulat...

2. nap – kedd

Megismétlődött a hétfői szervezés.

Délelőtt meglátogattam bennünket Somfai István, a Poly-Art elnöke. A beszélgetés során javasoltam, hogy a havi találkozókön változtassunk egy kicsit: legyen fél óráig a KÉK-re vonatkozó hivatalos megbeszélés, utána fél óráig fakultatív foglalkozás.

Csak az maradjon ott, akit érdekel, hogy ne zavarja a programot a szomszédjával folytatott unatkozó fecségetéssel.

Első alkalomra Kovács Mátyást ajánlottam előadónak, a téma pedig lehetne a színkeverés technikája. Délután futó eső. A Duna-parton lévőök bőrig áztak. Kölcsonruhák, átöltözés.

3. nap – szerda

A szokásos szervezés, ellátmány.

Barátságos a hangulat, egymás tisztelete, szeretete, segítése jellemző egész nap.

Jóindulatú kritikák. Viccek. Igazi közösség ez.

Aztán jött a rossz hír: a battai önkormányzat elutasította a pályázatunkat. Márta mondta, hogy tökéletes a kérelem szövege, mindenféle követelménynek maximálisan megfelel. A kudarc nagyon megviselt lelkileg, mivel egész addig hitegettek. Bízam bennük.

Felelősnek tartottam magam, pedig nem én csaptam be a KÉK-tagokat. Megdöbbentek, de megértéssel fogadták. Hálás voltam érte, hogy nem engem hibáztatnak.

A családi hangulat nem változott meg ezután se.

4. nap – csütörtök

Folytattuk az eddig kialakított szokást. Jó, hogy nincs különösebb kötelezettség se az időpontra, se a helyszínre vonatkozóan, szabadon alkothatnak a résztvevők. Örülnek is a nyugodt, fesztelen légkörnek.

Délutánra már szépen jöttek a kész alkotások, a férjem szorgalmasan rakta fel az állványokra. Elég macerás volt, mert többségükön se keret, se akasztó.

5. nap – péntek

Csupa izgalom. Részemről, hogy vajon ízlik-e majd a gulyásleves, sikerül-e a fánk, a lángos... Szerencsére besegített az egész Hangyássy család: ki dagasztott, ki sajtot reszelt, ki sütött stb. Volt nagy sürgés-forgás, a festők meg jöttek, mentek, hozták az anyagot, a férjem délutánig szerelte, pakolta az állványokra...

Dél körül megérkezett az éhes csapat, lehetett ebédelni.

Közben megjött a TV-stáb is: felvettek mindent, a panaszomat, a képeket.

Az esti híradóba már cenzúrázva került(!): az önkormányzatra és a művházra vonatkozó negatív véleményeket kivágták, nem közölték.

Ennyit a sajtószabadságról, a szabad véleménynyilvánításról.

Az ünnepi záróműsorban megköszöntem a résztvevők fegyelmességét, lelkiismeretes munkáját. Örültem,

hogy megint összekovácsolódott a társaság.

Kati ismét találó verset írt a képekről, Marcsi újra csodásan énekelt, a születésnapos férjemnek is, akit közben baleset ért a képek felrakása során.

Márta értékelte a tábort, elmaradt díjat és más ajándékokat adott át.

Végül megköszöntem, hogy a tagság elfogadta: nálunk legyen a tábor. Örültem, hogy jól érezték magukat, a baráti együttlét jó érzéssel töltött el mindenkit. Akit meg nem, az legalább jóllakott, de mielőtt elment, még beszólt nekem.

A többségnek nem ilyen kicsinyes örömei voltak.

Ahhoz képest, hogy ez volt az első táborszervezésem, szerintem sikerként könyvelhetem el.

Hangyássyné Zsuzsa

Festőtábor Százhalombattán

Különleges helyszínen vagyunk: a Hangyássy házaspár otthonában, kertjében. Különleges az is, hogy a battai önkormányzat azt ígérte, hogy támogatnak minket. Aztán mégse. Ilyet az érdi képviselőtestület soha nem tett.

A kifogás furcsa is, diszkriminatív is: nem minden alkotó battai, a vonzáskörzet nem számít.

A probléma a hitegetés volt: többen az anyagi háttér reményében (erejükön felül) vásároltak festőeszközöket. Úgy köszöntük volna meg a segítséget, hogy helyi témájú képeket festünk, és kiállítást rendezünk a battai művelődési házban.

Nem kértek belőle. Nem voltunk fontosak.

Csak hogy nekünk nem az az elvünk, hogy ha van pénz, van tábor, ha nincs pénz, nincs tábor.

Július 4-én nyitottunk, ünnepi műsorral, ahogy szoktuk: IRKA-versek (KÉK-előadásban), valamint a mi csodálatos hangú Lenhardt Marcsink énekelt.

Hangyássyné Zsuzsa, a szervező, már a korábbi taggyűléseken előterjesztette a tábor napirendjét, a helyszíneket, most az apróbb, de fontos szervezési feladatoktól tájékoztattott bennünket: ebédrendelés, hol vannak utak, amelyek a Duna-partra vezetnek. Aki akart, maradhatott a ház kertjében.

Zsuzsa két dolgot kért: 1. jelezzék neki a tartózkodási helyüket azok, akik területen festenek, hogy probléma, esetleg baj esetén tudja, hová kell menni a segítséggel. 2. péntekre, a záró napra mindenki úgy hozza a festményeket (lehetőleg hármat), hogy a délelőtti folyamán a férjének legyen ideje az állványokra feltenni.

Mivel ez felnőtt tábor, mindenki szabadon dönthette el, hogyan és hol fest.

A 13 jelentkező közül többen választották a helyszíni festést, de volt, aki fotóról készített munkát.

Aki jelentkezett a táborba, annak nem kellett fizetnie semmilyen összeget.

A házigazdák jóindulatából adódóan kaptunk süteményt, kávét, palackos vizet, egyik nap még tejberizst is és a ház kertjét, ahol négyen, öten alkottunk. Akik területen festettek, ők is gyakran jöttek palackos vízzel. Mások otthonról hoztak teát vagy gyümölcslevet.

A első napon nagyon meleg volt, de alkottunk. Kedden sajnos esett az eső. Többen eláztak, Zsuzsa kisegítette őket száraz ruhával. Meglátogatott bennünket Somfai István.

Szerdán és csütörtökön elviselhető volt a hőmérséklet. A Hangyássy-kertben alkottunk, de a vízpartokról is jöttek a hírek, és személyesen is beszámoltak a készülő munkákról. Fürdőruhában jobb volt a kínzó meleg. Sokat beszélgettünk, nevetgeltünk, és segítettünk egymásnak a képek javításában, kiegészítésében. Persze nem úgy, hogy felnőtt embernek a vertikális és horizontális síkokat magyarázzuk, hanem használható, érdemleges segítséggel, jó tanáccsal. Minden nap hallgattuk egymás anekdotáit, vicceit, de főleg a Matyiét. Jó volt érezni a közösség odafigyelését, szeretetét.

Béke, nyugalom.

A legtöbb festő vízparti képet készített a Dunáról és a Csónakázó-tóról, más az erőmű kéményeit festette meg (persze, nem szép látvány, de próbálnánk meg az itt termelt energia nélkül élni). Ildikó selyemfestményén a város katolikus templomát mutatta meg. Jolika négy alkotást agyagozott.

Az utolsó napon a házigazda, János egész délelőtti az állványokra szerelte fel a festményeket. 12 munka időben megérkezett.

A záró műsorban ismét mondhattunk verseket, Marcsi megint elbűvölt bennünket. A ház ura külön dalt kapott születésnapja alkalmából.

Az egész Hangyássy család szorgoskodott, hogy méltóképpen megvendégeljenek bennünket: gulyáslevessel, lángossal, fánkkal, Irénke kávéval és pogácsával.

Márta pótolta a még át nem adott kitüntetést: Falus Gábor IRKA Zenei Díjat kapott az újság 11. születésnapján. Néhány más ajándék is gazdára talált.

A helyi TV munkatársai Zsuzsival készítettek interjút: filmre vették a kiállított festményeket, dicsérték a gördülékeny szervezést. Sajnos, el kellett mondani, mekkorát csalódtunk a város képviselőiben, hogy elutasították a pályázati kérelmünket.

A családnak megköszöntük a kiváló szervező munkát, a remek vendéglátást, sokan hoztunk ajándékot nekik, hogy jó szívvel emlékezzenek az együtt töltött napokra. (A kötekedő vagy nem figyelt menet közben, vagy csak okoskodott, vagy nem tudta, hogy kell viselkedni vendégségben. Jobb lett volna, ha részt vesz a háttérmunkában.)

Majd Márta kérésére egy kis tárlatvezetést tartottam. A méltatás közben elragadott egy festmény mondani valója, amely Hangyássy Zsuzsa kezeit dicséri: ölelkező fatörzsek. Kapcsolódhat a KÉP-VERS rovatunkhoz.

Ölelkező fatörzsek a dunai vízparton,
kacagnak és mosolyognak, jól hallom?
Embereknek példa lehet:
csoportkép, hogy szeressetek!

Varga Katalin

Az Építmények a tájban c. kiállítás a Montázs Art Café Galériában

Lenhardt Marcsi egy csodálatos erdélyi népdallal indít. A kávéház összes közönsége felkapja a fejét az autentikus hangzásra, mi pedig büszkék vagyunk, hogy már régóta, már május óta ismerjük a gyönyörű énekesnő még gyönyörűbb hangját. Azóta is rendszeresen szerepel műsorainkban.

Bereczky Loránd, a Nemzeti Galéria címzetes főigazgatója sem először nyitja meg **Kovács Mátyás** kiállítását.

Az erdómérnök – mondja –, nem akármilyen hivatás. Ő a teremtett világot védi, nem a környezetet. Nyitott lélekkel, elkötelezettséggel, odaadással. Ki ismerné jobban a természetet, ha nem ő.

Ezután bemutatja Matyi festészetének objektív törvényszerűségeit: ott vagyunk a parton, belehelyez bennünket a tájba. Lentről látjuk a hegyet, rajta a várat, mélységet ad a képnek a pozitív és negatív forma egymásra helyezéseivel. Elhisszük, hogy ott vagyunk, embert fölemelő hatása van.

A három battai kémény stabil pont, ugyanakkor a nem pozitív is elő tud bukkanni: nem kék az ég! Kidomborítja a selmeci iskola térábrázolását, a valóság átvarázsolását.

Árad a kötődés, szereti, amit fest, de nemcsak szereti, beszél is ezt a nyelvet.

A pusztai naplemente különleges reflexió, nem a szokványos jellegű.

„Elmegy alólunk a világ, de hagyunk itt a többieknek értékeket.”

Matyi gondjai, problémái benne vannak a képben. De a véleménye is.

Aztán még élvezhetünk egy rövid tárlatvezetést – néhány jellemző festményt kiemelve. Bereczky urat mindig élmény hallgatni.

A főszereplő a tőle megszokott Kovács Matyi-s humorral köszöni meg a lehetőséget, az elhangzottakat:

„Rengetegen vagyunk itt. Hihetném akár, hogy ennyire sok barátom van. A szívem darabkáit keressék meg a képeken. Egész életemben embert próbáló volt a munkám, hogy felelősséggel végezzem a rám bízott feladatokat. Elértem mindent, semmire nem vágyom, csak egyre: egy nagy állvány előtt hatalmas ecsettel, szépen, lassan visszafiatalodjak!”

Micsoda csattanó!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Kedves Megjelentek!

(Elhangzott az Érdi IRKA irodalmi-kulturális folyóirat 11. születésnapján 2022. jún. 17-én a Szepes Gyula Művelődési Központban)

Meglepetésként ért a megtiszteltetés, hogy rovatvezetői kitüntetésben részesülök. Egyben gratulálok mindenkinek, akik az Érdi IRKA 11. születésnapján kitüntetést vagy díjat vehetnek át.

Magam Daróci Lajosné Márta meghívására pár éve csatlakoztam a csapathoz. Húsz évig voltam a Százhalombattai Faluvédő Egylet elnöke.

2013 óta a Százhalom Újság és a Százhalom Kalendárium egyik alapítója és szerkesztője.

Amiért ma sem tudtam eleget tenni a kedves meghívásnak, megromlott egészségi állapotom miatt lemondtam mind az egyesületben betöltött tisztségemről, mind az újság és a Kalendáriumban végzett munkámról.

Ezért is köszönöm Mártának, hogy lehetőséget adott az Érdi IRKA-ban írásaim megjelenéséhez az irányításhoz való felelősség nélkül.

2008 óta írok könyveket, novellákat, és havonta jelentek meg írásaim a Százhalom újságban, évente a Kalendáriumban, főleg helytörténetről szólnak. Nemcsak Százhalombattáról, de sokat írtam Érdről és Erzsiről.

Itt kell megemlékeznem arról az emberről, aki szinte napra két éve nincs közöttünk. Hiánya nap mint nap megmutatkozik számomra és mindazok számára, aki tőle tudtak meg sok mindent Érd történetéről, az itt élt és élő emberekről. Sokszor mondtam, de írtam is, hogy amit Ábel András nem tud Érdről, az nincs is. Széles körűek voltak a történelmi és irodalmi ismeretei.

Naponta beszélünk telefonon, amit nem tudtam, vagy nem voltam biztos benne, mindig számíthattam rá.

Aztán egy este kaptam a telefont, hogy András nincs többé. Tudom, közhely, hogy nincs pótolhatatlan ember, de számomra igaz. Sokat próbálkoztam, hogy amit tud, írjuk le, de nem tudtam meggyőzni. Szerencsére rengeteg anyag maradt, amit lementettem

DLné

a hozzászólásaiból, esetleg amiről mesélt, én pedig vagy dokumentum, vagy irodalmi műfaj formájában leírtam, és ezek megjelentek nyomtatásban.

Ilyen *Az elveszett sziget és más battai történetek* című novellás kötetben (Kiadó Hírhalom KFT, 2015. Jován László) Az udvarház foglya és a Csillag csárda rejtélye.

Az előbbiből idézek:

„Az ősz hajú magas férfi termete miatt csak hajolva tudott belépni az alacsony boltív alatt az ódon, dohszagú pincébe. Nyugdíjas éveiben is gyakran megkérték, vezessen diák- és turistacsoportokat az érdi óvárosban, tudva, hogy a látogatókat az az ember vezeti, aki ha valamit nem tud Érdről, az meg sem történt. Hatalmas tudást őriz az emlékezetében, amit szívesen oszt meg másokkal.”

„Érd, 1682.

Hamza bég elégedetten ült háza, az egykori Szapáry-kastély teraszán. Szájában pipa, előtte díszes csészében a gőzölgő tea. Nem volt mindig igazhívő, gyermekként került török kézre. Fiatalabb korában jó harcosnak számított, ezért kapta jutalmul Érdet. Mostanra kissé elnehezedett...

Éppen elszundított, mikor bejelentették Szapáry Péter érkezését. Zokon vette, ha pihenés közben zavarják. Az általa különösen gyűlölt helyi földbirtokos személye csak tovább fokozta dühét...

Szapáry Pétert Hamza bég bezáratta a pince leg-sötétebb cellájába. Kezét, lábát láncsal a falhoz bilincselte. Fekhelye kevés szalmával fedett kőpad, étele penészes kenyér...”

A magas mesélő férfi, ahogy a szövegből talán kiderül, Ábel András volt.

A halála előtt nem sokkal dolgoztunk egy családja öséről szóló történeten, de ez, sajnos, már az elején meghiusult.

Sokat mesélt nekem tanítóiról, Jovicza Ignácról és a nagy elődökről: Kereskényi Gyula plébánosról és másokról, akik beleültették a történelem és az irodalom szeretetét, és főleg a tudásukat, amelyek generációkon keresztül halmozódtak fel. Gyakran hivatkozott Arany Jánosra és Vörösmarty Mihályra, akiket nagyon izgattak az Érd és Batta határán lévő halomsírok. Személyesen többször látogatták, belefoglalták verseikbe.

András nem értett egyet a halmokról szóló hivatalos történetírással, többször mondta nekem: Márta, miniket egyszer a halmok tetején fognak elégetni a véleményünk miatt.

Még egyszer köszönöm, hogy a szerkesztőség méltónak talált, és megtisztelt a kitüntetéssel.

Gratulálok az Érdi IRKA születésnapjához, és kívánom, hogy még sok-sok évig olvashassák az emberek a (manapság már igen ritka) színvonalas és a kultúrát terjesztő újságot. Minden részvevőjének, Daróci Lajosné Mártának és minden munkatársának erőt, egészséget kívánok munkájukhoz.

Jankovits Márta
helytörténész

*Hűségből fonott
ezerszálás kötelék
szép lelkünk tükre*

(Tarnócziné Barabás Irén)

Pál Ildikó

Hivatásom a zene, ugyanakkor minden más művészeti ág is közel áll hozzám. Mindent szeretek, ami szépséget, kedvességet, örömet visz az emberek életébe. Gyermekkorom óta mindig volt valami kézműveskedés a mindennapjaimban. Többek között az üvegfestést próbáltam már előzőleg. Az

is gyönyörű, hisz nagyon hasonlít a katedrálisok bámulatos üveglapjaira, amiket szintén mindig megcsodálok.

A Selyemfestészet iránti vágyat Bozó Liza csodálatos képei keltették fel bennem lassan húsz évvel ezelőtt, de tíz év kellett hozzá, hogy egy kedves kolléganóm révén e vágy beteljesedhessen. Meghívására egy igazán kellemes hétvégét tölthetünk együtt néhányan a gyönyörű Balaton közeli Vászoly településen. Mesébe illő környezetben varázslatos időtöltés volt séták, beszélgetések és meditáció mellett a selyemfestés.

Erre vártam hosszú évek óta.

Első képem egy lótosz volt, ami nemcsak egy tetszetős virág, hanem fantasztikus jelkép is. Ezt egy mandala követte. Majd egy másik kedves kolléganő élet virága képeket kért tőlem, ami szintén iskolás korom óta izgalmas forma és szimbólum számomra.

Mindkettőjüknek hálás vagyok, mert egyikük elindított, másikuk továbbsegített az úton, hogy újabb és újabb dolgokban próbáljam ki magam. Ez után jöttek a sálak és kendők. Ez nemcsak elegáns, dekoratív, de hasznos, energetizáló és kényeztető viselet.

Ebből a csodálatos festett selyem anyagból varrtam már blúzokat, majd asztalterítők, díspárnák és selyem párnahuzatok következtek. Ez utóbbit is érdemes kipróbálni, hiszen ahogy egy barátnőm írta „selymesen, puhán, szeretve” aludt rajta, és pihenten ébredt. Úgy szeretek és szeretnék szárnyalni mindig, mint a Lélekmadaram a képen, a színek, a formák, az ilatok, a zene harmóniájában és szépségében, mert ahogy Avilai St.Teréz mondja: az esztétikai élmény a misztikus élmény előszobája.

Azt remélem, és megközelítőleg néha érezhetem is, hogy ezek a nagybetűs Egységélményhez közelebb visznek....

...és ezért hálát és köszönetet mondok!

Gani Zsuzsa vagyok

Budapesten születtem. Kedvenc költőm: Petőfi Sándor. Hat éve ragadtam először tollat a kezembe, azóta ha van egy kis időm, írok. Leginkább azt vetem papírra, amit érzek, ami megfog, leginkább verset, mesét, történetet. Ezek főként a természetről, állatokról, természetvédelemről szól-

nak. Mert véleményem szerint a természet maga az élet. Szimbiózisban élünk vele. Ha behódolunk neki, ha alázasak vagyunk vele, akkor ő is megajándékoz minket szépségével, nyugalomával, gyengéd zenéjével, csodáival. Tanulhatunk tőle, csak figyelniünk kell. Kötelességünk megóvni, és erre tanítani példát mutatva a jövő nemzedékét is.

Önkéntesként, ha időm engedi, szívesen segítek karitatív szervezeteknek.

Az IRKA-klubnak 2016 óta vagyok tagja, illetve egy törökbálinti vegyes kórusban több évig énekeltem. Szabadidőmben festéssel is próbálkoztam.

A Net-en (Napkorong, Napvilág Íróklub) és a Facebookon is több irodalmi csoportban szerepelnek verseim, meséim, történeteim. Saját szerzői oldalamon megtalálhatóak természet- és gyermekverseim, összegyűjtött meséim és történeteim állatokról, tündérek-ről.

Megjelent könyveim:

2018. Illemtudó mesék /Katica- könyv- műhely/

2019. A Bumbele nyuszicsalád kalandjai 1.

Ez utóbbi könyv az Illemtudó mesékre épült, néphagyományainkkal kiegészítve. Vallom, hogy ismerünk kell gyökereinket, és ugyanígy szükséges meg is őrizni azokat. Tudásunkat pedig át is kell adnunk már a legkisebbeknek is.

Illusztrátora mindkét könyvemnek: Novák Natália.

Több művem jelent meg különböző antológiákban, folyóiratokban.

Országos meseíró pályázatokon többször dobogós helyezést értem el (2016-tól), nemzetközi szinten kétszer lettem első. Bemutatták már néhány festményem, megzenésített verssel is büszkélkedhetek.

2018-tól rendszeresen dedikálok az Ünnepi könyvhéten.

Több Facebookos irodalmi csoport tagja vagyok.

Az Aposztróf Kiadó Szó-kincs c. antológiájába beválogatták **Kovács F. István** Korai „érettségi” című remekművét.

Kissné Matkó Gabriella nemcsak zenél, énekel, táncol, művészien varr, verset ír, kiváló előadó, felolvasó, kreatív ötlettel szípkázik, de rendszeresen tanít néptáncot óvodásoknak.

Jelenleg néptáncoktatói tanfolyamot végez, hogy szakképzetesebb, jártasabb legyen a népszokások területén.

Júliusban volt **Wenszky Ágnes** önálló kiállítása *Levelek ecsettel* címmel Budapesten.

Építmények a tájban címmel nyílt **Kovács Mátyás**-nak kiállítása Budapesten, a Montázs Galéria Kávéházban. A megnyitót **Bereczky Loránd**, a Nemzeti Galéria címzetes főigazgatója tartotta.

A Tállya utcai Szociális Gondozóközpontban rendezett hagyományteremtő kiállításaink (havonta az első csütrörtökön): júliusban **Adelmann Anna**
augusztusban **Nimsz Terézia**
szeptemberben **Kiss Gyöngyi**

Július elején **KÉK-alkotótábor** nyílt a százhalombattai Duna-parton. Szervező: **Hangyássyné Zsuzsa**.

Augusztusban alkotótábor volt a **Szelmann-házban**: keramikusoknak, festőknek, szobrászoknak.

Hullámok és napsugár címmel (IRKA-műsorral) KÉK-kiállítást rendeztünk augusztusban a Parkvárosi Közösségi Házban. Megnyitó: **Nimsz Terézia**

Révészné Bogdán Jolán 40 éve tagja a Mészároskörnek, ahol Schéfer Anna a vezető.

A Holnap Magazinban megjelent **Révészné Bogdán Jolán és Révész Gábor** júniusi kiállítás-megnyitója (Tállya utca)

Az Ercsiben rendezett Művészeti Hét alkotóversenyén **Votin József** 2. helyezett lett.

Szeptember második hétvégéjén egy időpontra teték az **Érdi Napok**, a **Battai Napok** és a **Diósdai Napok** rendezvényeit. A Battai Napok idején most már 20. alkalommal rendezett Hangyássyné Zsuzsa kerti

festménykiállítást és -vásárt. Ebben az évben a KÉK alkotótábor tagjai is lehetőséget kaptak a részvételre. Aki a Diósdai Napokon a Szent Gellért-templomban tartott hangversenyre is ellátogatott, színvonalas, igényes műsornak volt tanúja. **Pálné Onódi Judit** is énekelte.

Szeptember 23-24-25-én ismét sor került a már tavaly sikeres **KERÍTÉSGALÉRIÁRA**, **Tarnócziné Barabás Irén** kiváló ötletére. Szép számú közönséget vonzott most is az ötletgazda könyvei, kerámiai, festményei.

Szűcs Gábor alpolgármester úr anyagi támogatásának köszönhetően elkészült a **Bíró András 100.** születésnapjára tervezett emléktábla **Szilasi László kőfaragó mester** jóvoltából.

Az avató ünnepség 2023. május 3-án lesz a Költőről elnevezett könyvtárhoz előtt. Az ottani falon lesz látható a remekmű.

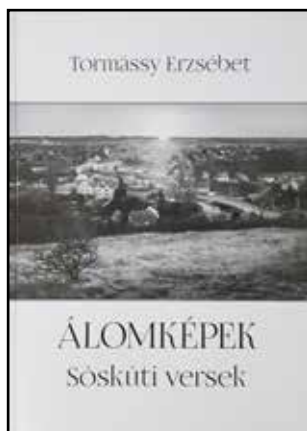
2023-ban csak januárban: 1-jén **200 éves Petőfi Sándor**, 21-én **Madách Imre**, 22-én pedig a **Himnusz lesz kétszáz éves**. Az ünnepségsorozatot már az idén elkezdjük:

November 9-én a Magyar Irodalomtörténeti Társaság Pest Megyei Tagozatának vezetőjével és az Érdi Vörösmarty Mihály Gimnáziummal együtt **irodalmi konferenciát** rendezünk Petőfi tiszteletére.

Részletek a meghívón.

Votin József 2. helyezett

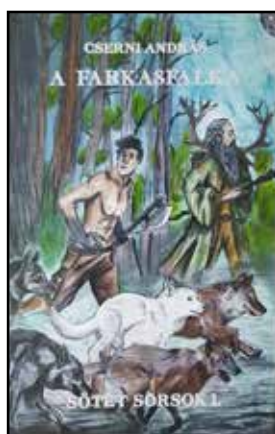
„A több mint háromszáz verset tartalmazó kötetben időnként felbukkan a sós-küti táj, néhány közöttünk élő ismerős arc..., találkozhatunk olyan általunk is megélt emberi érzésekkel, mint a szerelem, a halál, a hit vagy a bennünket körülvevő világ, a természet szépségének ábrázolása...

A verseknek semmilyen elméleti vagy gyakorlati célja nincs, kizárólag művészi értékei vannak. A vers olyan irodalmi, nyelvi alkotás, amelyben az alkotó ritmikus szöveggel, áttételes metaforával és jelentéstartalommal közöl valamit az olvasóval. A téma, a tartalom, a forma, az egyéni kreativitás határozza meg a költeményt, annak hangulatát, stílusát.

A versnek a tetszés, a szépség, az érték a jellemzője. A költő az általa látott, megtapasztalt, az őt foglalkoztató kérdésekre ad a vers műfaji lehetőségein belül gondolati kapaszkodókat, érzelmi azonosulási pontokat.

Itt ilyen élethelyzetekkel találkozhatunk, amelyeket jól egészítenek ki községünk ismert fotósa, Mátrai Sándor illusztrációi.”

(Részlet König Ferenc polgármester előszavából)

„Mistaria titokzatos hely. A mágia mindennapos, az állatok királyságokban élnek, és értik az emberi beszédet: az emberek, törpék, manók és más lények pedig megragadtak valahol a középkor és a kora újkor határán. Létezéséről az evilágiak nem tudnak, bár csak egy karnyújtás választja el egymástól a két világot. Itt él a 16 éves Roland,

a Mistariában Meredély-hegységnek, az Evilágban Zemplénnek nevezett vadregényes tájon az erdőben, egy óriási farkasfalka társaságában.”

(Részlet a könyv fülszövegéből)

Varázsló szerepeltetése, szerelem az evilági lánnyal, a ravasz, kíméletlen és kegyetlen előkelő család színre lépése, valamint egy kempingező tinédzsertársaság teszi maivá a bonyodalmakat.

A trilógia első része morális és filozófiai kérdéseket feszeget, egy tehetséges 18 éves fiatal szerző gondolat- és érzélemvilága mutatkozik meg a fantasy műfajába rejtve.

Izgalmas, fordulatos, lebilincselő történet, óriási kutatásokkal, művelődéstörténeti ismeretanyaggal a háttérben.

(Lásd az Olvasni jó c. rovatot, valamint a balatonkenesi könyvbemutatót:

<http://www.youtube.com/watch?v=zeyijU3GWSY&t=2126s>)

„A szerző költészete egy gazdag, rokkó finomságú lélek világát mutatja be.

A természettel való együtt rezdülés, a környezeti és hangulati analógiák feltárása és szóképekbe ültetése adja ennek a kötetnek az egészen különleges ívét.

Ez a versciklus csupa vibráló szín és fény. Igazi kuriózum, ahogy a festőművészként is elismert Irén a szavakkal fest. Képein és lírájában is meghatározó a kapcsolata a természeti és épített környezettel.

Jól ismeri a dolgok és jelenségek mibenlétét, törvényszerűségeit, és ezeket képes szinte fotografikus pontossággal, mégis megkapó női bájjal átadni. Költeményeit olvasva belesimulunk a tájba, együtt lélegzünk a fákkal, suhanunk a széllel... Irén ismeri a költészet esszenciáját, lélekkel ruházza fel műveit. Sorai így felemelő derűt és békét közvetítenek... szeretetet és egy gyönyörű világot, ami körülvesz minket...”

(Részlet Naszvadi Judith ajánlásából)

Meghívó

**A Magyar Irodalomtörténeti Társaság
Pest Megyei Tagozata**
tisztelettel meghívja

Petőfi Sándor születésének
200. évfordulójára
rendezett irodalmi
konferenciájára

2022. november 9-én
(szerdán)
10.40 órai kezdettel.

Helyszín:

az **Érdi Vörösmarty Mihály Gimnázium** díszterme
(Érd, Széchenyi tér 1.)

Megnyitja a rendezvényt:

Dr. Csózik László Érd Megyei Jogú Város polgármestere

Köszöntőt mond:

Tetlák Örs Érd MJV alpolgármestere, a rendezvény védnöke

Üdvözli a résztvevőket:

Szilasné Mészáros Judit

az Érdi Vörösmarty Mihály Gimnázium intézményvezetője

Program:

1. Egy tervezett Petőfi-összes kiadásának kudarca 1851-ben
(**Rózsafalvi Zsuzsanna**, Petőfi Irodalmi Múzeum,
főosztályvezető)
2. A Szeptember végén új értelmezési keretben (**Eisemann
György** egyetemi tanár, ELTE)
3. Petőfi barátaihoz írt verseiből (Petrics Somához, Egressy
Gáborhoz, Vörösmarty Mihályhoz, Várady Antalhoz)
(**Ratzky Rita** PIM ny. főigazgató)
4. Petőfi és Vörösmarty konfliktusa (**Kedves Gyula** ezredes-
hadtörténész, Országgyűlési Múzeum)
5. Példázatok és látomások Petőfi Sándor költészetében
(**Heltai Bálint** MIT Pest Megyei Tagozatának vezetője)

Az előadások időtartama 20-20 perc, a 4. és 5. tanítási órában
(10.40 – 11.25 és 11.35 – 12.20) 10 perces szünettel.

*A konferencián fénykép- és videófelvétel készül, melyeket saját
nyilvános médiafelületünkön közzéteszünk.*

Tartalom

Versek	1 – 11
Prózák	12 – 26
Diákoldal	27
Móczár Csaba rovata	28 – 29
KÉP-VERS	30 – 31
Jankovits Márta rovata	32 – 34
Olvasni jó!	34 – 35
Ábel András nyomában	35 – 37
Tanulmány	37 – 39
Beszámolók	40 – 46
Bemutkozás: Gani Zsuzsa	47
Pál Ildikó	47
Hírek	48
Könyvajánló	49
Petőfi / 200 meghívó	50 – 51

Illusztráció: Pál Ildikó selyemfestményei

és pillanatképek

Honlap: www.poly-art.hu

Érdi IRKA irodalmi-kulturális folyóirat • Megjelenik negyedévente a Poly-Art Alapítvány támogatásával • Felelős szerkesztő: Daróci Lajosné, tördelőszerkesztő: Daróci Attila • A szerkesztőség levélcíme: Szepes Gyula Művelődési Központ 2030 Érd, Alsó u. 9. • E-mail: dlnemarta@gmail.com • IRKA-logó: Mezőfi Virág • Nyomdai munkák: Progresso Print Kft. • Kiadja a Szepes Gyula Művelődési Központ • ISSN:2062-8048